

Η αξία της πρόληψης του έρπητα ζωστήρα σε ασθενείς με ΧΝΝ

Μυρτώ Α. Γιαννοπούλου MD, PhD
Νεφρολόγος, Διευθύντρια

Νεφρολογικό Τμήμα, «Αντώνιος Μπίλλης»,
Γ.Ν.Α. «Ο Ευαγγελισμός - Οφθαλμιατρείο Αθηνών - Πολυκλινική

Δήλωση συμφερόντων

Για την παρούσα ομιλία έχω λάβει τιμητική αμοιβή από την εταιρεία GSK.

Στο παρελθόν έχω λάβει τιμητικές αμοιβές από τις εταιρείες Amgen, Astellas, Astra Zeneca, Genesis

Έρπης Ζωστήρας (HZ)

VZV=ιός ανεμευλογιάς-έρπητα ζωστήρα

Kilgore PE, et al. J Med Virol. 2003;70(suppl 1):S111-S8

>90% ≥50 ετών έχουν μολυνθεί από VZV
και διατρέχουν κίνδυνο εμφάνισης έρπητα ζωστήρα

Έρπητας ζωστήρας – Επιδημιολογία

1 στα **3** άτομα θα εμφανίσει ΗΖ κατά τη διάρκεια της ζωής του λόγω επανενεργοποίησης του VZV¹

Επίπτωση

~6-8 ανά 1.000 ανθρωποέτη στην ηλικία των 60 ετών²

Νέα περιστατικά ανά έτος

1 εκατομμύριο στις ΗΠΑ,

1.7 εκατομμύρια στην Ευρώπη

1.5 εκατομμύρια στην Κίνα^{1,3,4}

Ο έρπης ζωστήρας είναι μία επώδυνη νόσος που μπορεί να έχει σοβαρές και μακροχρόνιες επιπλοκές^{1,2}

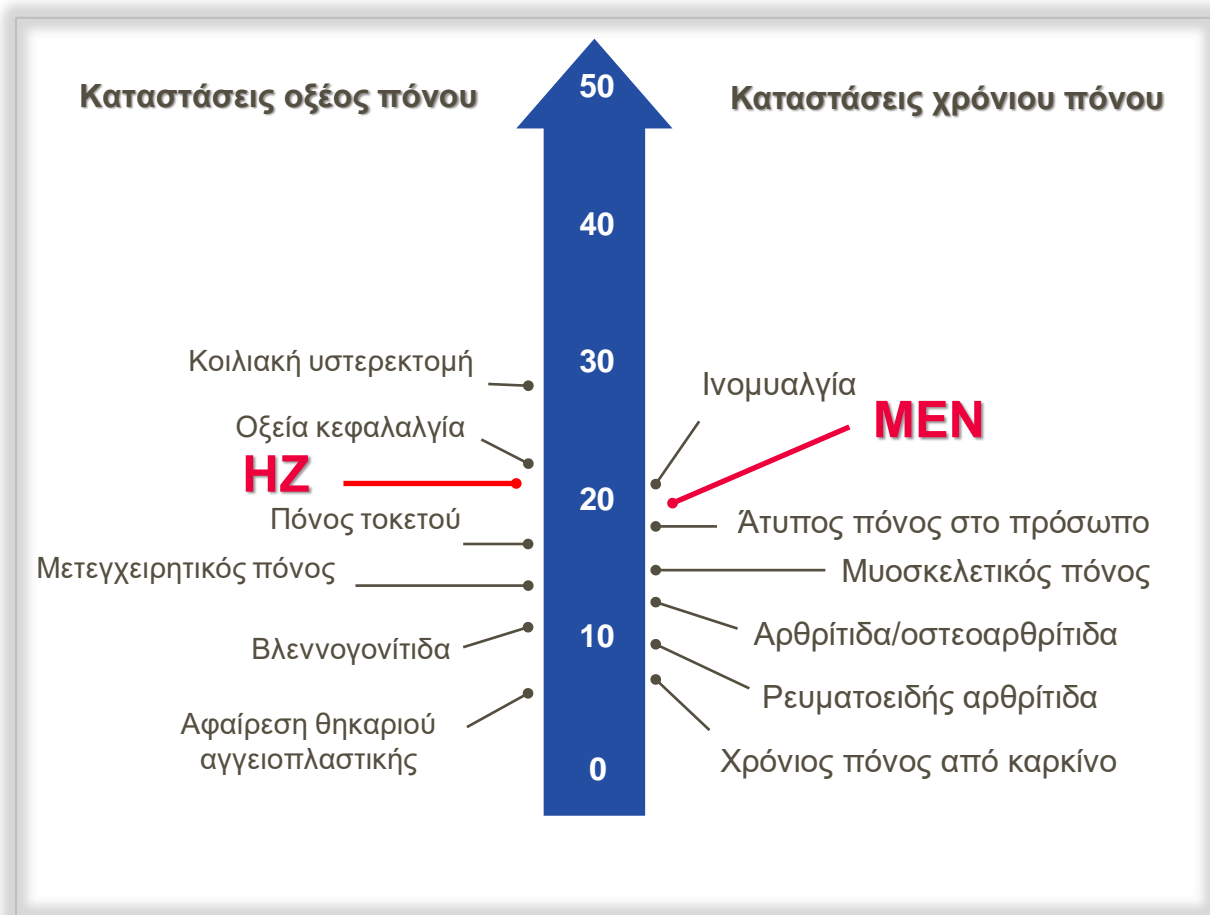
Οξεία εκδήλωση ΗΖ

- Ετερόπλευρο, φυσαλιδώδες εξάνθημα¹
- Έντονο άλγος ¹

Στο 65% των ατόμων στο σκέλος του εικονικού φαρμάκου της μελέτης ZOE-50, αναφέρθηκε ότι ο πόνος ήταν «έντονος ή ο χειρότερος πόνος που μπορεί να φανταστεί κανείς»³

Ο έρπης ζωστήρας προκαλεί καυστικό και διαξιφιστικό άλγος¹

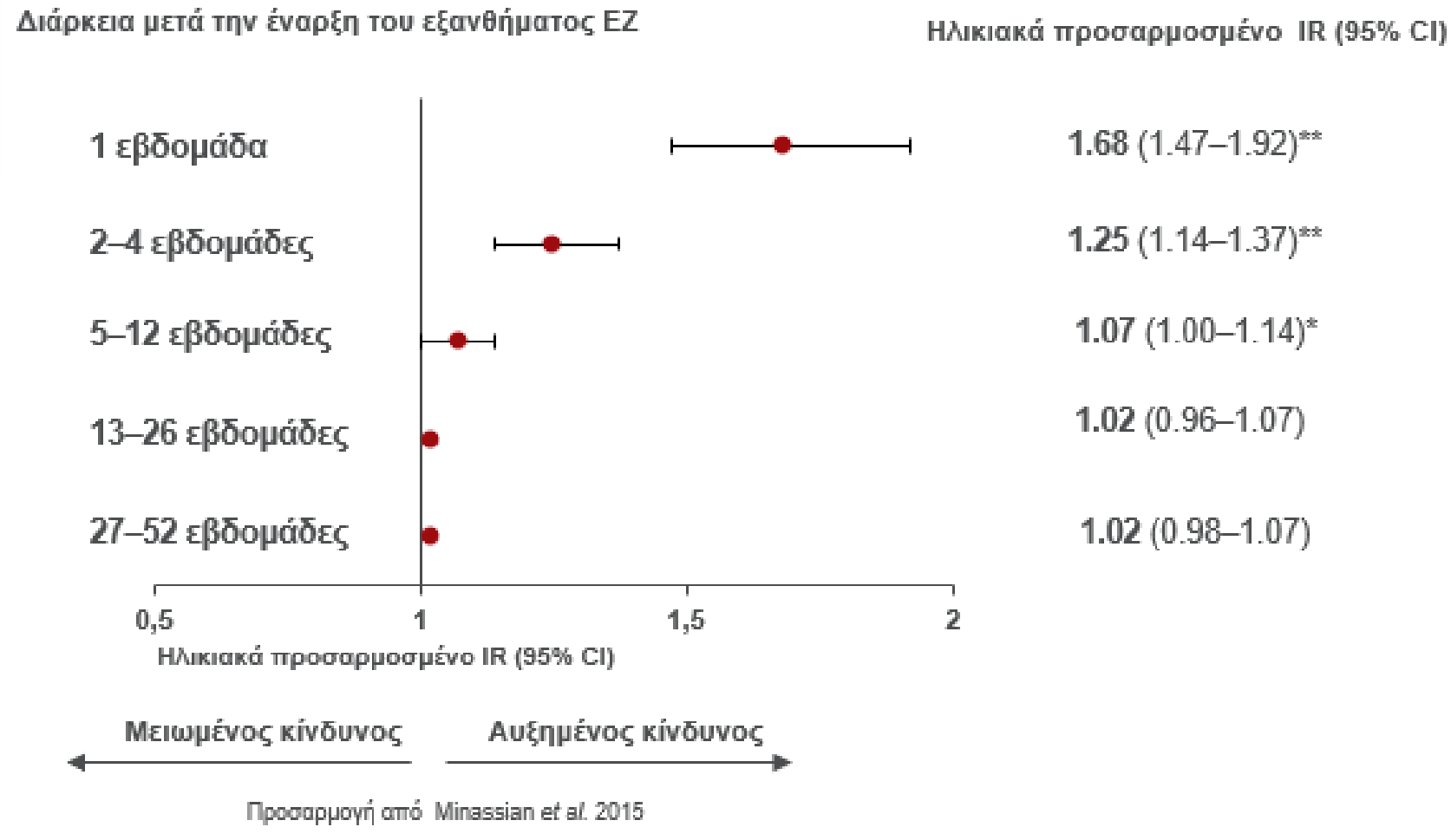
Ερωτηματολόγιο Πόνου McGill²

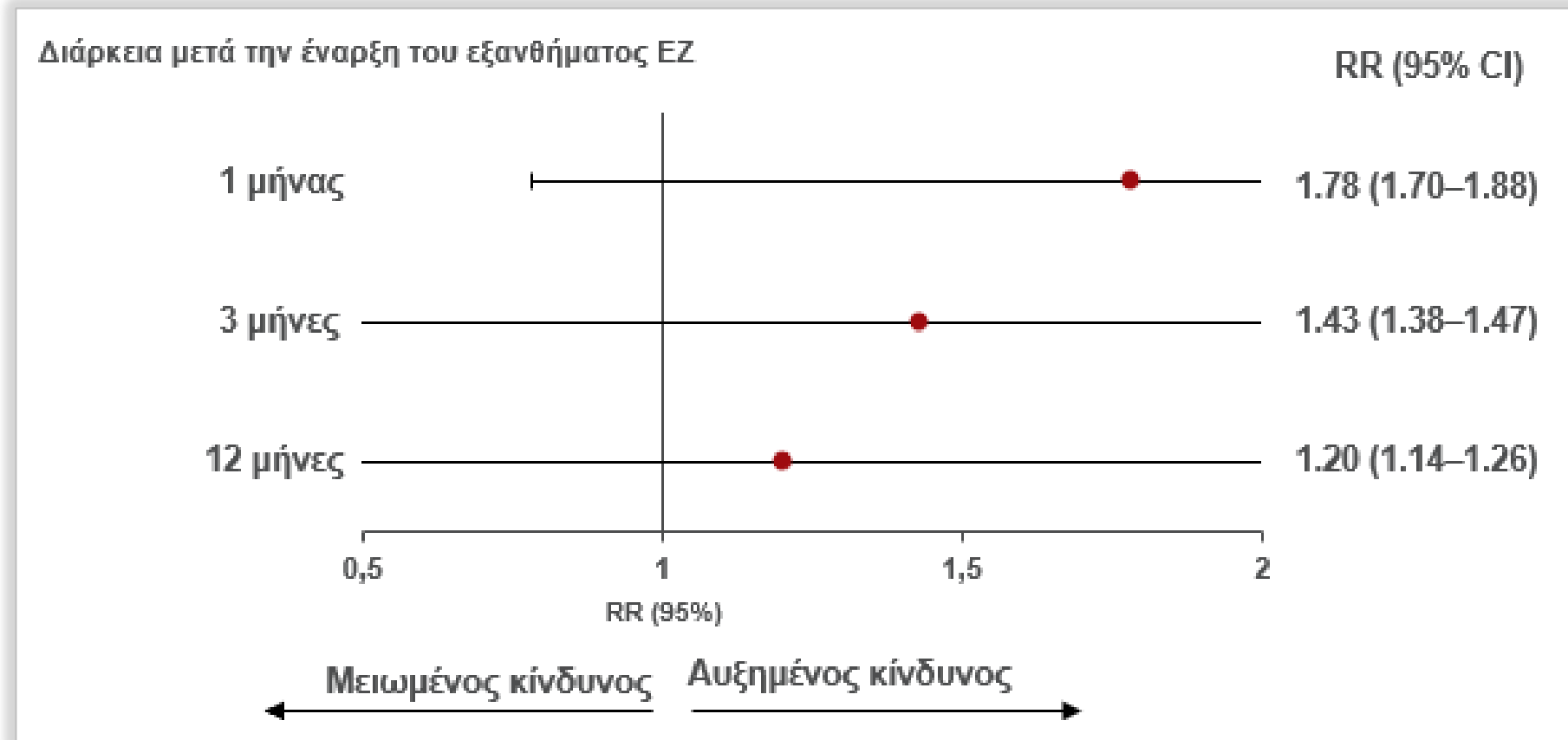
Η MEN μπορεί να διαρκέσει >1έτος στους ηλικιωμένους

1. Johnson RW, et al. BMC Med. 2010 Jun;8:37. 2. Katz J, et al. Surg Clin North Am. 1999;79(2):231-252. 3. Curran D, et al. BMC Infect Dis. 2018 Aug 4. Devor M;Chapter 13;Springer;2017;1-31 .

Ο έρπης ζωστήρας σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο για **έμφραγμα του μυοκαρδίου**, παροδικά μετά τη νόσηση

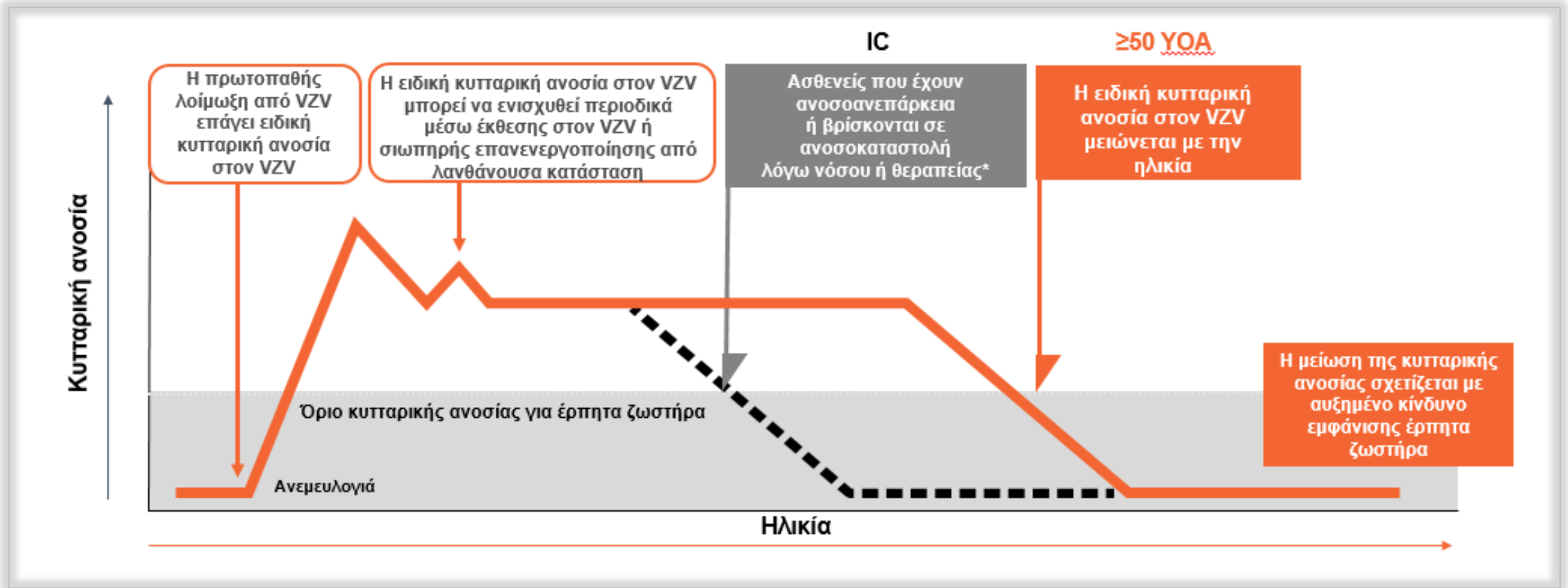

Ο έρπης ζωστήρας σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο για αγγειακά εγκεφαλικά επεισόδια

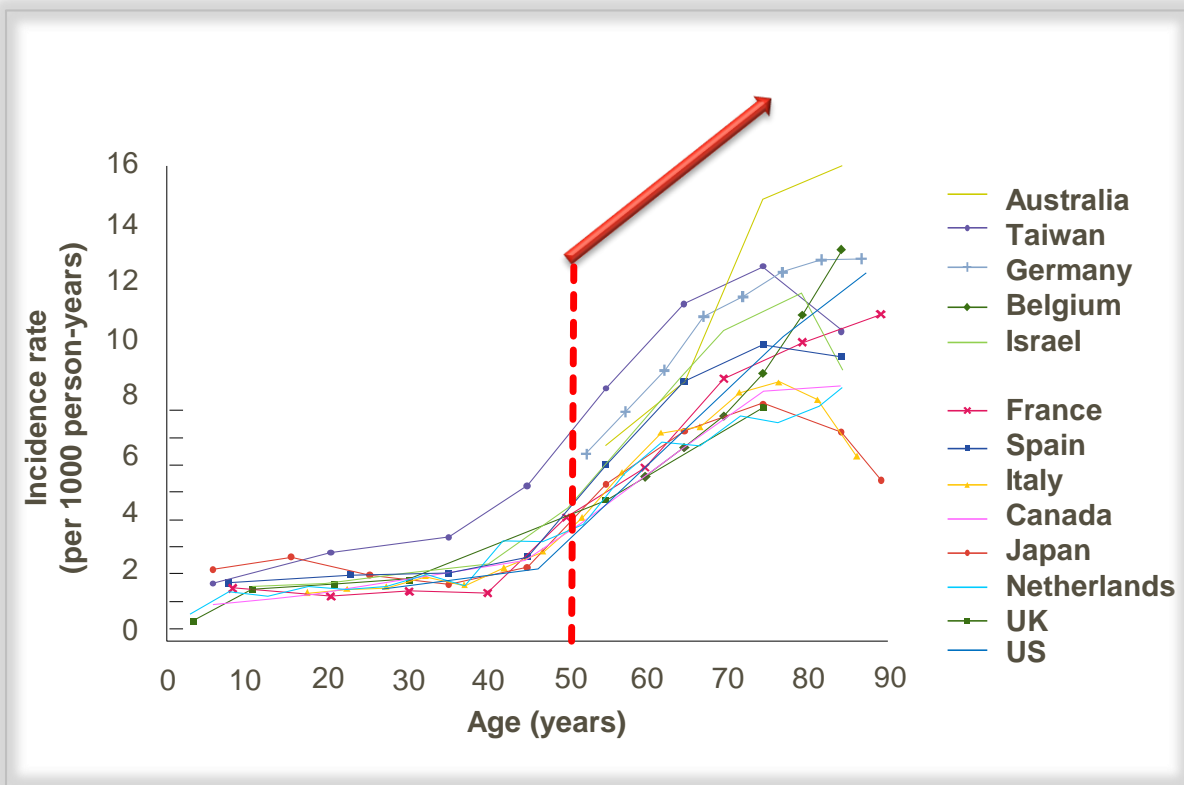
Marra F et al. BMC Infect Dis 2017;17:198;

Η σχετιζόμενη με την ηλικία μείωση της ανοσίας και η ανοσοκαταστολή αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης έρπητα ζωστήρα^{1-3*}

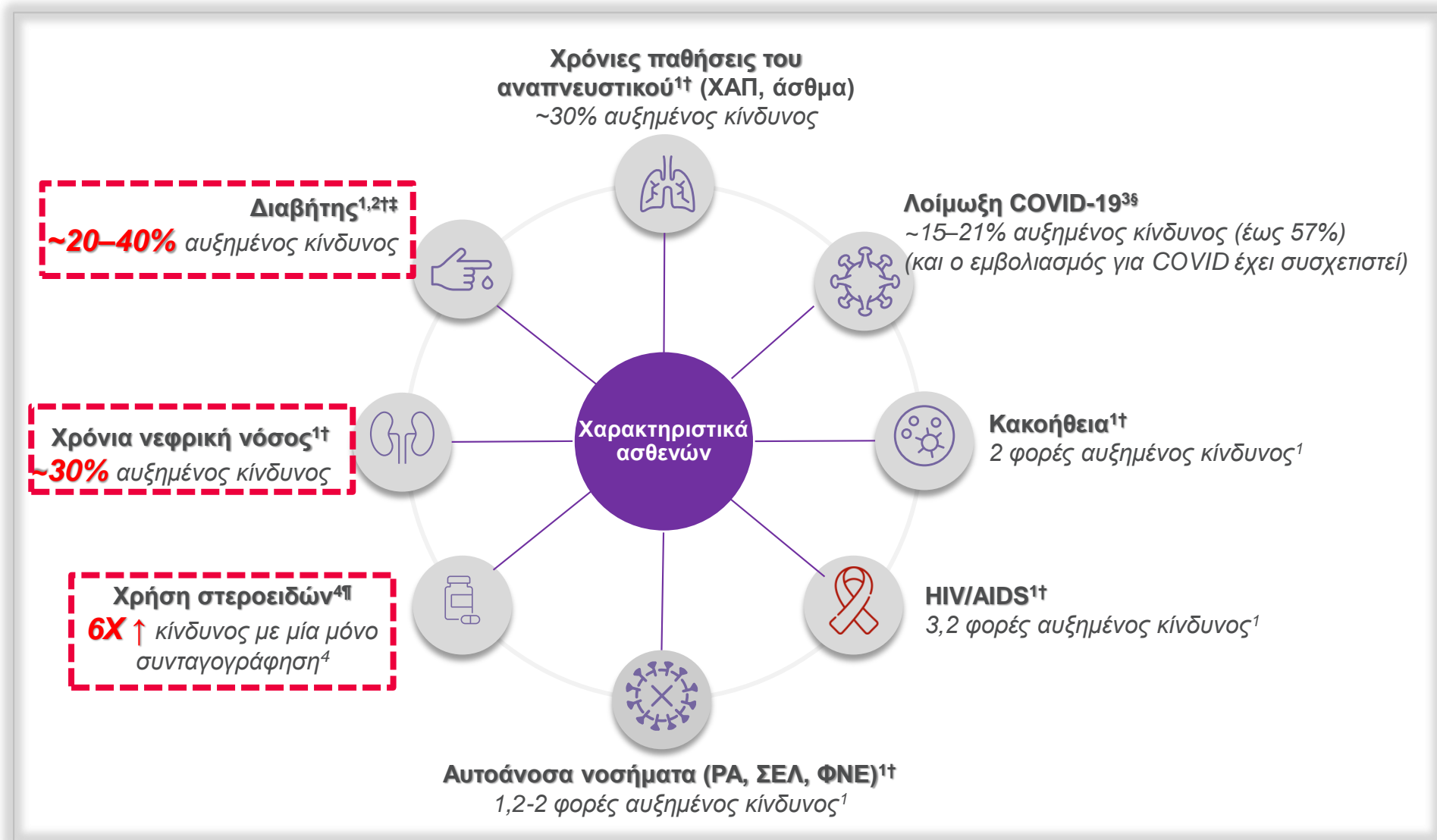
MMWR Recomm Rep. 2008 Jun 6;57(RR-5):1-30. N Engl J Med. 2007 Mar 29;356(13):1338-43. Clin Infect Dis. 2007 Jan 1;44 Suppl 1:S1-26. J Infect Dis. 2016 Jun 15;213(12):1872-5. Vaccine. 2006 Feb 20;24(8):1159-69

Η συχνότητα του Έρπητα Ζωστήρα αυξάνεται με την ηλικία, με μία απότομη αύξηση μετά την ηλικία των 50 ετών ^{1,2}

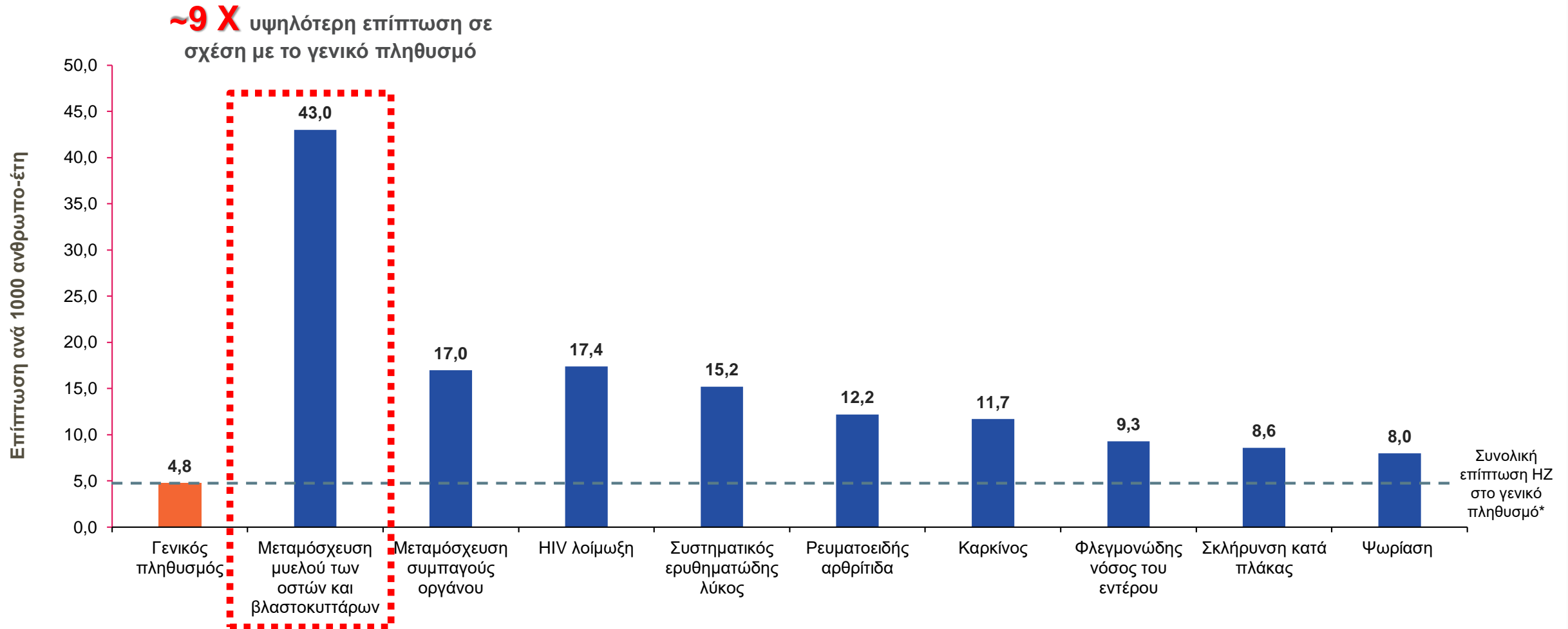
Kawai K, et al. *BMJ Open* 2014;4:e004833.

Παράγοντες που μπορούν να αυξήσουν τον κίνδυνο για έρπητα ζωστήρα^{1-4*}

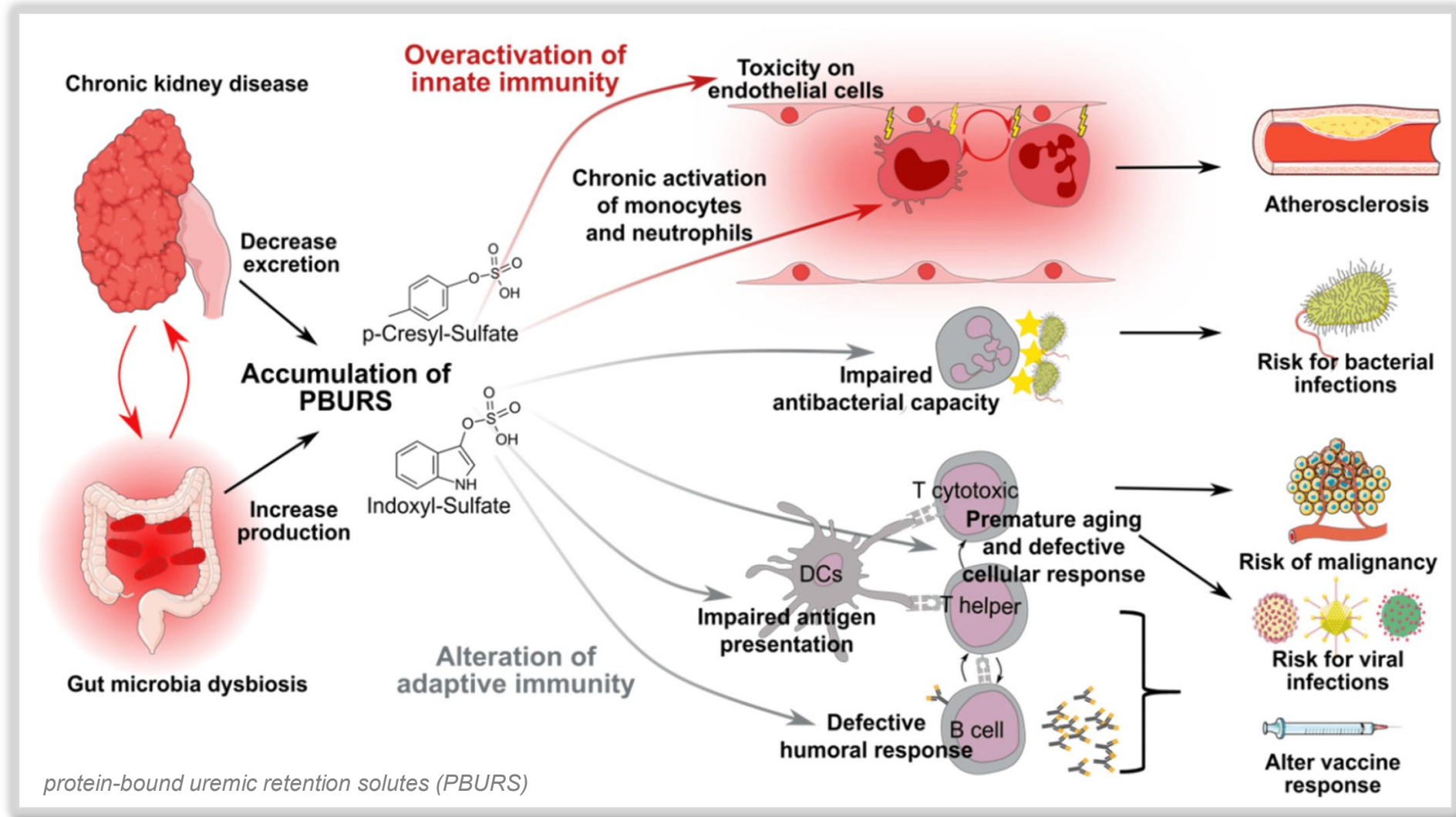

1. Marra F et al. Open Forum Infect Dis 2020;7:1-8. 2. Huang CT et al. J Clin Endocrinol Metab 2021; 10.1210/clinem/dgab675 3. Bhavsar A et al. Open Forum Infectious Diseases 2022;9. 4. Qian J et al. Mayo Clin Proc 2021;96:2843-53

Η επίπτωση του ΕΖ είναι υψηλότερη στους ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς σε σύγκριση με το γενικό πληθυσμό

Ανοσολογικές δυσλειτουργίες που σχετίζονται με χρόνια νεφρική νόσο

Αλλαγές που σχετίζονται με την ουραιμία στο ανοσοποιητικό σύστημα

Cell Type	Normal Function	Cell Numbers	Altered Functions	Clinical Relevance
Effector T cells	CD4 cells support antigen presentation. CD8 cells are cytotoxic against virus-infected and tumor cells	Severely decreased (naive T cells) Increased (memory T cells)	<ul style="list-style-type: none"> • Decreased function • Increased differentiation status • Shortened telomere length • Expanded CD4+CD28- population • Decreased IL-2 production • Reduced suppressor function 	<ul style="list-style-type: none"> • Impaired vaccine response • High risk for severe infections • Increased risk for CV disease • Increased proinflammatory milieu
Regulatory T cells	Suppress T-cell-mediated immune responses	Decreased	<ul style="list-style-type: none"> • Unknown 	Unknown
Gamma-delta T cells	Recognition of bacteria and tumor cells	Unknown	<ul style="list-style-type: none"> • Unknown 	Unknown
B cells	<ul style="list-style-type: none"> • Antigen presentation • Production of Ag-specific antibodies 	Decreased (naive and memory)	<ul style="list-style-type: none"> • B-cell-activating factor and B-cell lymphoma 2 downregulation • Increased apoptosis 	Decreased serological responses

A Comparison of Herpes Zoster Incidence across the Spectrum of Chronic Kidney Disease, Dialysis and Transplantation

	Case	PY	Incidence ¹	HR and 95% CI	
				unadjusted	adjusted
Comparison group	5,551	457,371	1.21	1 (reference)	1 (reference)
CKD (II-IV)	1,072	75,971	1.41	1.17 (1.09–1.25)**	1.21 (1.13–1.29)*
ESRD					
HD	233	13,682	1.7	1.42 (1.25–1.62)**	1.35 (1.18–1.55)**
PD	46	1,205	3.82	3.22 (2.41–4.30)**	3.61 (2.69–4.83)**
RT	29	783	3.70	3.09 (2.14–4.45)**	8.46 (5.85–12.2)**

PY, person-years; ¹Per 100 person-years, * p<0,001; **p<0,0001

Συμπτώματα και επιπλοκές έρπητα ζωστήρα σε ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς:

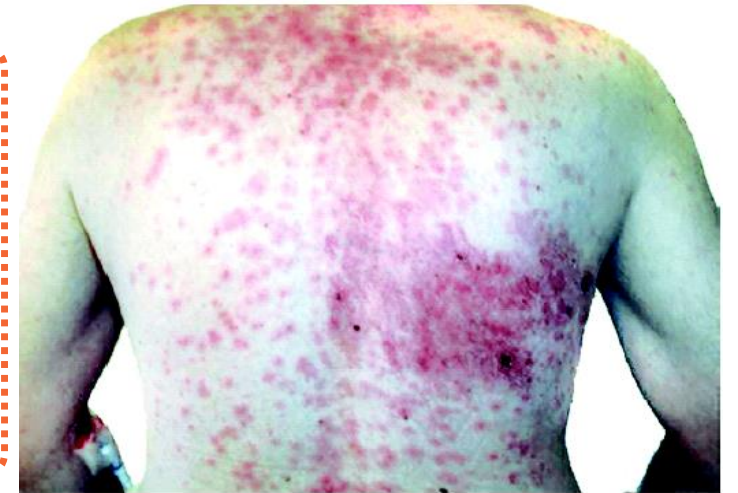
Πιο σοβαρές και πιο μακροχρόνιες σε ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς σε σύγκριση με τους ανοσοεπαρκείς¹

Δερματικές βλάβες:

- Παρατεταμένη **διάρκεια**
- Μεγαλύτερες σε **μέγεθος** και περισσότερες
- Ενδέχεται να εμφανιστούν με αιμορραγικό υπόβαθρο

Κατανομή:

- Ενδέχεται να εμφανιστεί σε **περισσότερα δερμοτόμια**
- Άτυπη κατανομή (πχ **διάχυτη νόσος που ομοιάζει με ανεμευλογιά**)

Source: Dworking RH et al., *Clinical Infectious Diseases*, 44 (Suppl1) 2007:S1–S26.⁵

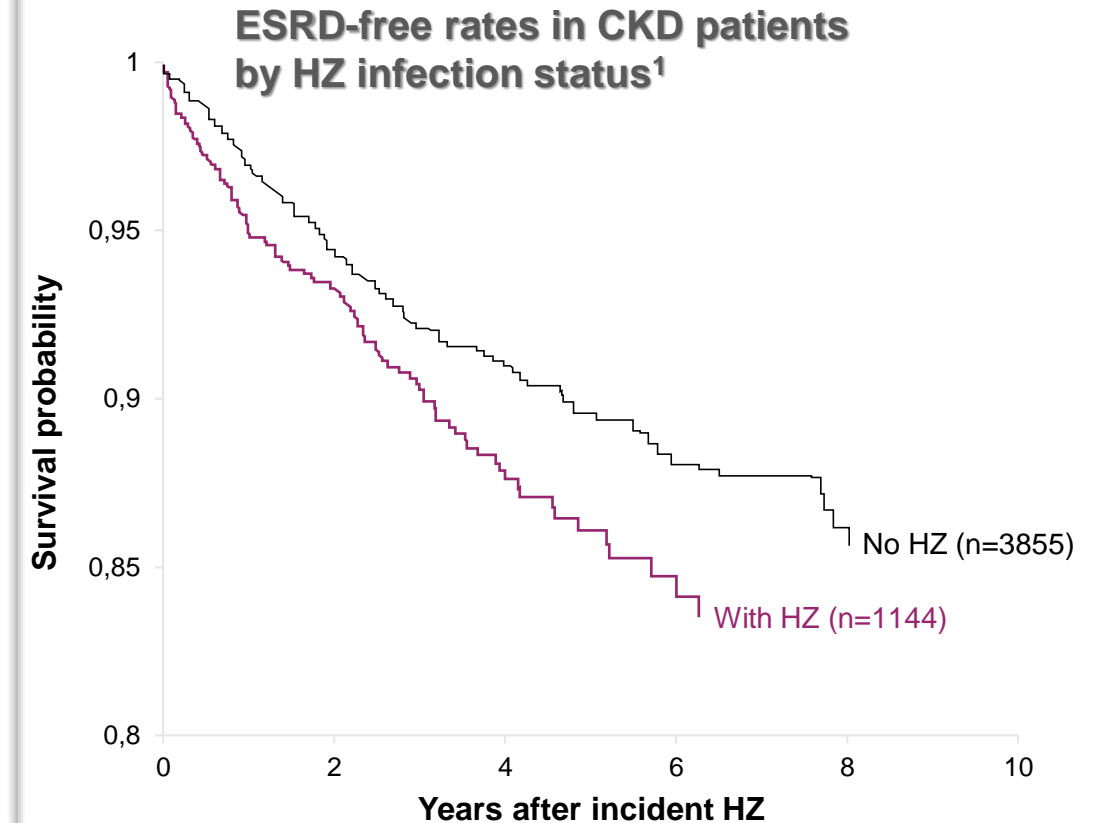
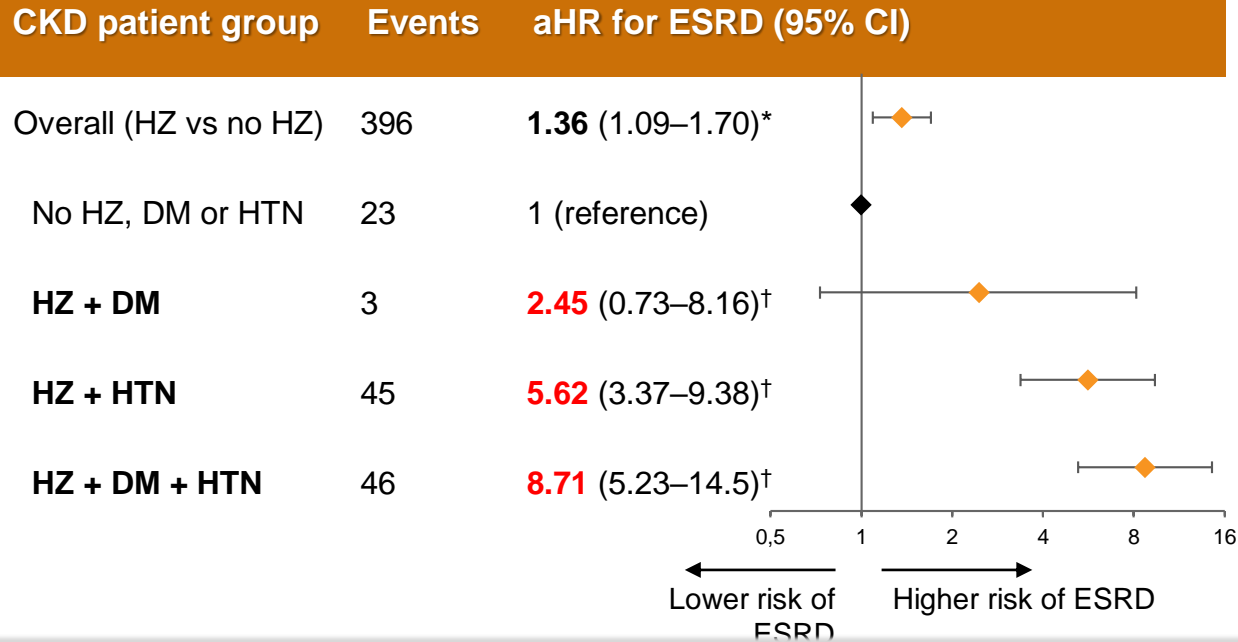
Επιπλοκές:

- Υψηλότερος κίνδυνος για: **ιαιμία, πνευμονίτιδα, ηπατίτιδα, μηνιγγοεγκεφαλίτιδα** ^{1,2}
- Η **μεθερπητική νευραλγία** → **συχνότητα είναι υψηλότερη** στους ασθενείς με μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων ¹⁻³
- Οι ανοσοκατεσταλμένοι ασθενείς έχουν μεγαλύτερη **πιθανότητα επαναλαμβανόμενων επεισοδίων** έρπητα ζωστήρα HZ⁴

1. Kennedy PGE and Gershon AA. *Viruses*. 2018;10:609;1-11. 2. Whitley R.J. In: Actor P, et al. eds. *Infections in the immunocompromised host. Advances in experimental medicine and biology*. vol 202. Boston: Springer, 1986:95–118 3. Berman JN, Wang M, Berry W, Neuberg DS, Guinan EC. *Bone Marrow Transplant*. 2006;37(1):73-80. 4. Yawn BP, Wollan PC, Kurland MJ, Sauver JL, Saddier P. *Mayo Clin Proc* 2011;86(2):88–93. 5. Dworkin RH, Johnson RW, Breuer J, et al. *Clinical Infectious Diseases*, 44 (Suppl1) 2007:S1–S26.

Ο ΕΖ επιταχύνει την εξέλιξη της ΧΝΝ και αυξάνει τον κίνδυνο για ΤΣΧΝΝ^{1,2}

Risk of ESRD in people with CKD (cohort study in Taiwan, 1997–2008)¹

Eur J Clin Microbiol Infect Dis 2014;33:1809–1815¹

Ασθενείς με ΕΖ και ΧΝΝ έχουν χαμηλότερο αριθμό λευκών και λεμφοκυττάρων σε σύγκριση με τους ασθενείς με ΧΝΝ μόνο²

1. Lin SY et al. *Eur J Clin Microbiol Infect Dis* 2014;33:1809–1815

2. Li Z et al. *Vaccines (Basel)* 2021;9:963

Επιλογές πρόληψης

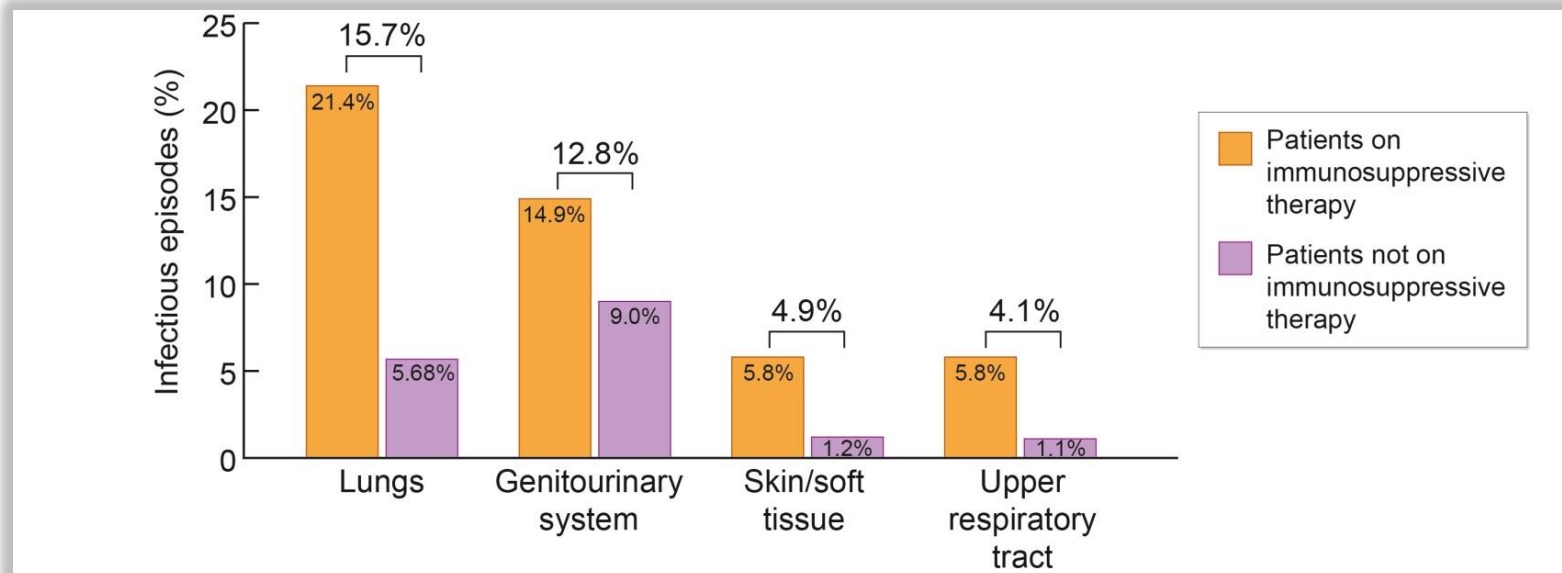
Περιστατικό

- Άνδρας 73 ετών
- ΣΝ, LAD stent, ανεπάρκεια μιτροειδούς, LVEF 40%, ασυμπτωματικός
- ΑΥ, ΔΛ, πρώην καπνιστής (20 pack years)
- Νεφρωσικό σύνδρομο με φυσιολογική νεφρική λειτουργία
- 1παθής μεμβρανώδης ΣΝ (διάγνωση από βιοψία νεφρού, PLA2R (+))
- Rx rituximab, furosemide, ramipril
- Ύφεση στους 3 μήνες : ACR 15, αλβουμίνη ορού 35g/L, eGFR 75, PLA2R(-)

- Είναι ο ασθενής σε υψηλό κίνδυνο για λοίμωξη; Και τι πρέπει να γίνει για να μειωθεί ο κίνδυνος;
- Co-trimoxazole;
- Ιστορικό εμβολιασμών!!!

ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΣΠΕΙΡΑΜΑΤΟΝΕΦΡΙΤΙΔΑ

- Αναδρομική μελέτη στην Τουρκία
- 242 ασθενείς (44.4 ± 14.3 έτη)
- FSGS, MN, IgAN, MCD, MPGN
- 2009-2019
- FU: ≥ 3 months

Risk factors for infectious complications

Parameter	Univariate		Multivariate	
	p value	Odds ratio (95% CI)	p value	Odds ratio (95% CI)
Age >50 years	0.006	2.139 (1.242–3.683)	0.03	2.195 (1.05–4.58)
Gender (reference: male)	0.182	1.438 (0.844–2.451)	ns	
Serum albumin <2.5, g/dL	<0.0001	3.054 (1.756–5.321)	0.02	2.289 (1.09–4.77)
Serum IgG level, g/L	0.065	0.934 (0.870–1.004)	ns	
Proteinuria, <1 g/day (reference)	0.047	–	ns	
1–3 g/day	0.706	1.306 (0.327–5.219)		
>3 g/day	0.162	2.550 (0.686–9.479)		
>10 g/day	0.064	4.0 (0.923–17.329)		
Cyclophosphamide	0.004	2.708 (1.375–5.334)	0.02	2.430 (1.13–5.19)
Cyclosporine	0.060	1.952 (0.974–3.915)	0.03	2.301 (1.05–5.03)

KDIGO GLOMERULAR DISEASES GUIDELINE 2021

- **1.8. Risks of infection Practice Point**
- 1.8.1: Use **pneumococcal vaccine** in patients with **glomerular disease** and **nephrotic syndrome**, as well as patients with **chronic kidney disease (CKD)**. Patients and household contacts should receive the **influenza vaccine**. Patients should receive **herpes zoster vaccination**.

(please note, vaccines should be given in line with respective license and local recommendations)

- **COVID-19** vaccine (post-dates 2021 Guideline, suggest consider in local context)
- ? Other vaccines

Διαθέσιμες επιλογές πρόληψης έρπητα ζωστήρα

1. Εμβόλιο με ζώντα εξασθενημένο ιό (LZV)

- Έλαβε για πρώτη φορά άδεια κυκλοφορίας στις ΗΠΑ το 2006¹
- Διαθέσιμο στην Ελλάδα από το 2014
- Ενδείκνυται για **προφύλαξη από τον έρπητα ζωστήρα και από τη μερερπητική νευραλγία (MEN)** που σχετίζεται με τον έρπητα ζωστήρα, ατόμων **ηλικίας 50 ετών και άνω**²
- **Χορηγείται σε μία δόση** υποδόρια ή ενδομυϊκά²
- Έχει συμπεριληφθεί στις εθνικές συστάσεις^{3,4,6*}
- Έχει χρησιμοποιηθεί σε ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας για αρκετά χρόνια^{5**}
- **Αντενδείκνυται σε πρωτοπαθή και επίκτητη ανοσοανεπάρκεια**²
- **Αντενδείκνυται σε ασθενείς που λαμβάνουν ανοσοκατασταλτικά** (συμπεριλαμβανομένων των υψηλών δόσεων κορτικοστεροειδών)²

1. <http://wayback.archive-it.org/7993/20170113080804/http://www.fda.gov/NewsEvents/Newsroom/PressAnnouncements/2006/ucm108659.htm>; 2. Summary of product characteristics: ZVL: European Medicines Agency; 2020 [cited 2021 Apr 23]. Available from: https://www.ema.europa.eu/en/documents/product-information/ZVL-eparproduct-information_en.pdf; 3. National Immunization Program Schedule – Australia. Available at: <https://www.health.gov.au/sites/default/files/documents/2020/09/national-immunisation-program-schedule-for-all-people.pdf>; 4. Routine Immunization Schedule from June 2020 – UK. Available at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/899423/PHE_Complete_Immunisation_Schedule_Jun2020_05.pdf; 5. ZVL US PI 6 Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων 2023 ΑΔΑ: 6Γ0Σ465ΦΥΟ-Φ9Τ_ available at [Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμού Ενηλίκων 2023 \(2\).pdf](#), last accessed June 2023 ,

Εμβόλιο με ζώντα εξασθενημένο ιό (LZV)

Η αποτελεσματικότητα του εμβολίου με τον ζώντα εξασθενημένο ιό μειώνεται με την ηλικία

Ηλικιακό εύρος (έτη) ²	Αποτελεσματικότητα έναντι ΗΖ ¹ (95% CI)
50-59 (ZEST) ^{2*}	69.8% (54-81)
≥ 60 (SPS) ^{1,3,4†}	51% (44-58)
60-69 (SPS) ^{1,3,4†}	64% (56-71)
70-79 (SPS) ^{1,4†}	41% (28-52)
≥80 (SPS) ^{3†}	18% (-29-48)

1. Summary of product characteristics: ZVL: European Medicines Agency; 2020 [cited 2021 Apr 23]. Available from: https://www.ema.europa.eu/en/documents/product-information/ZVL-eparproduct-information_en.pdf; 2. Schmader. KE, et al. Clin Infect Dis 2012;54:922–8; 3. Oxman MN, et al. N Engl J Med 2005;352:2271–84; 4. Merck & Co. ZVL Prescribing information: FDA; [updated Sept 2019]. Available from: https://www.merck.com/product/usa/pi_circulars/z/ZVL/ZVL_pi2.pdf; 5. Baxter R, et al Am J Epidemiol. 2018;187(1):161–169.

Διαθέσιμες επιλογές πρόληψης έρπητα ζωστήρα

Ανασυνδυασμένο εμβόλιο (RZV)

- Έλαβε άδεια κυκλοφορίας από τον **FDA το 2017¹** και από τον **EMA το 2018²**
- Ενδείκνυται για την πρόληψη του έρπητα ζωστήρα (EZ) και της μεθερπητικής νευραλγίας (MEN), σε:
  - **ενήλικες ηλικίας ≥ 50 ετών**
  - **ενήλικες ηλικίας ≥ 18 ετών που διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο EZ³**
- **Δεν αντενδείκνυται για χορήγηση σε άτομα με ανοσοκαταστολή³**
- Διαθέσιμο στην Ελλάδα από το Μάρτιο του 2022
- Έχει συμπεριληφθεί στο Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων⁴

1. <https://www.fda.gov/media/108274/download>;

2. https://www.ema.europa.eu/en/documents/smop-initial/chmp-summary-positive-opinion-RZV_en.pdf;

3. RZV Περίληψη των Χαρακτηριστικών του Προϊόντος, Δεκέμβριος 2023

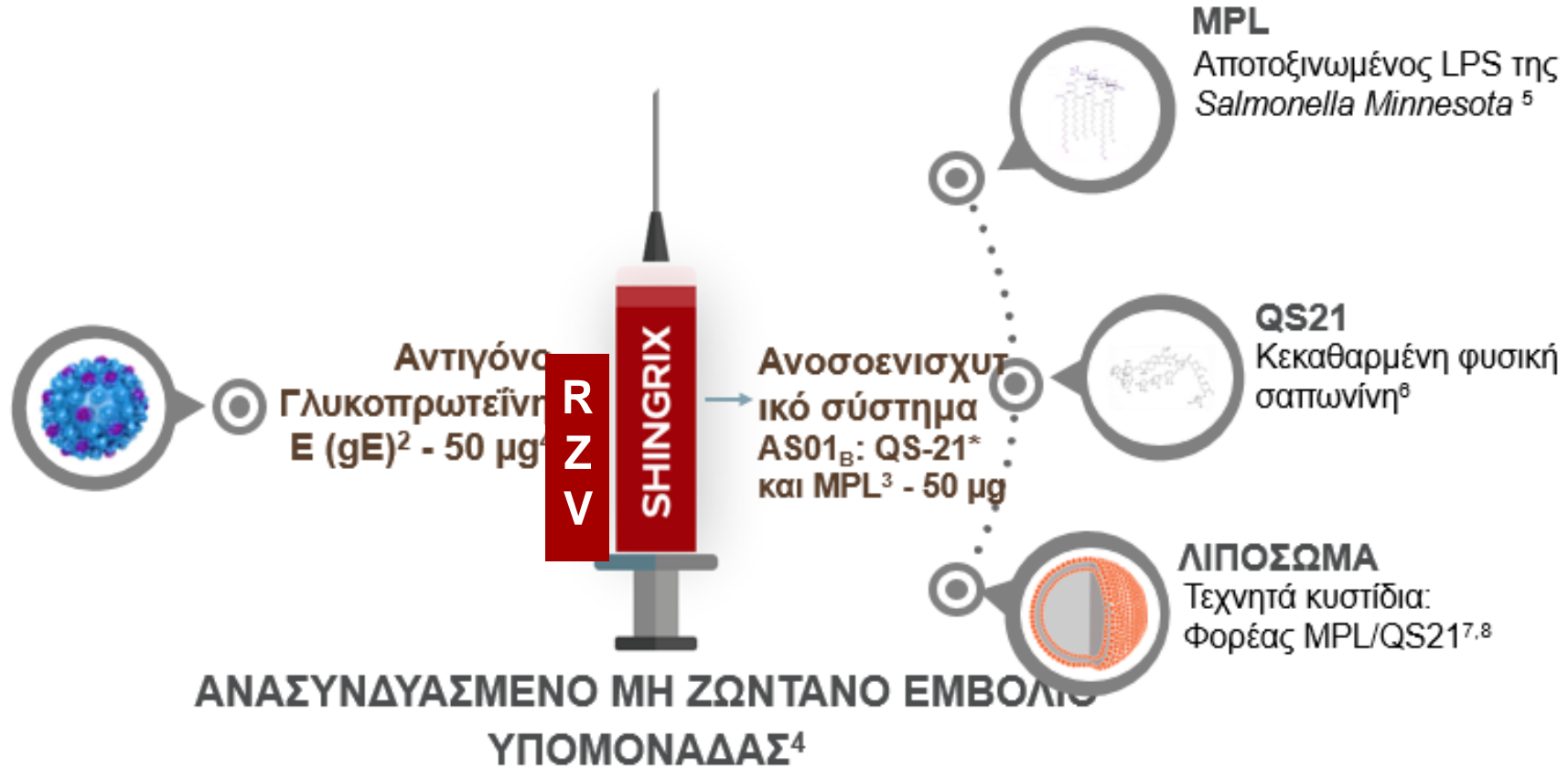
4. Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων 2024 ΑΔΑ: ΨΜ 16465ΦΥΟ-ΟΦΚ

Το RZV έχει σχεδιαστεί ειδικά για τη διαχείριση της μείωσης της ανοσίας που σχετίζεται με την ηλικία και την ανοσοκαταστολή^{1,2}

Η πιο άφθονη γλυκοπρωτεΐνη στην επιφάνεια του VZV.^{3,4}

Εκφράζεται κατά τη διάρκεια ενός επεισοδίου ΗΖ.^{3,4}

Στόχος της χυμικής και της κυτταρικής ανταπόκρισης.^{3,4}

AS: Adjuvant system

1. Garçon N, Chomez P, Mechelen MV. *Expert Rev Vaccines*. 2007;6(5):723–39. 2. Lal H, Cunningham AL, Godeaux O, et al. *N Engl J Med*. 2015;372(22):2087–96. 3. Dendouga N, Fochesato M, Lockman L, et al. *Vaccine*. 2012;30(20):3126–35. 4. Lecrenier N, Beukelaers P, Colindres R, et al. *Exp Rev Vaccine*. 2018;17(7):619–634. 5. Didierlaurent AM, Morel S, Lockman L, et al. *J Immunol*. 2009;183(10):6186–97. 6. Kensil CR, Mo AX, Truneh A. Current vaccine adjuvants: an overview of a diverse class. *Front Biosci*. 2004;9:2972–88. 7. Singh M, Srivastava I. *Curr HIV Res*. 2003(3):309–320; 8. Garçon N, et al. *Understanding Modern Vaccines*. Amsterdam: Elsevier; 2011

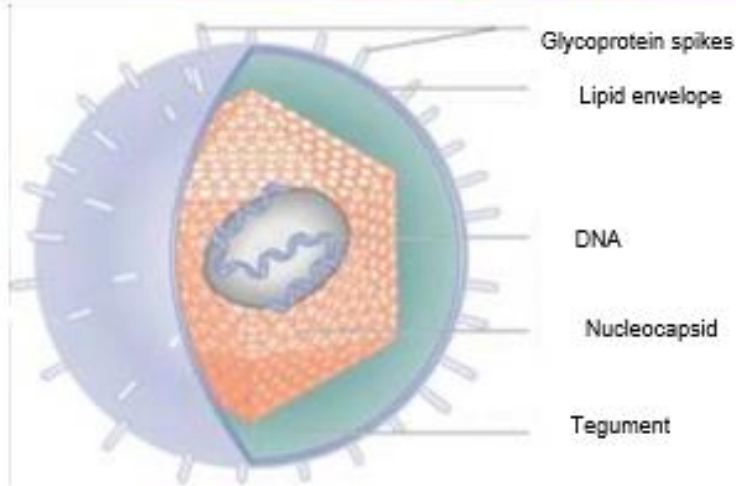
Σύνθεση Εμβολίου RZV^{1,2}

Εμβόλιο RZV

Ανασυνδυασμένο, ανοσοενισχυμένο

Αντιγόνο

Γλυκοπρωτεΐνη E (gE) - 50 μg

Ανοσοενισχυτικό Σύστημα

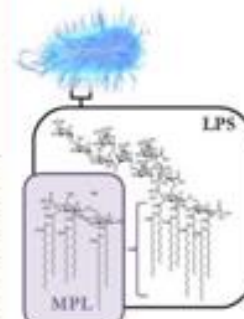
AS01_B: QS-21* and MPL - 50 μg each

Liposome

Adaptation of a Shutterstock image

MPL

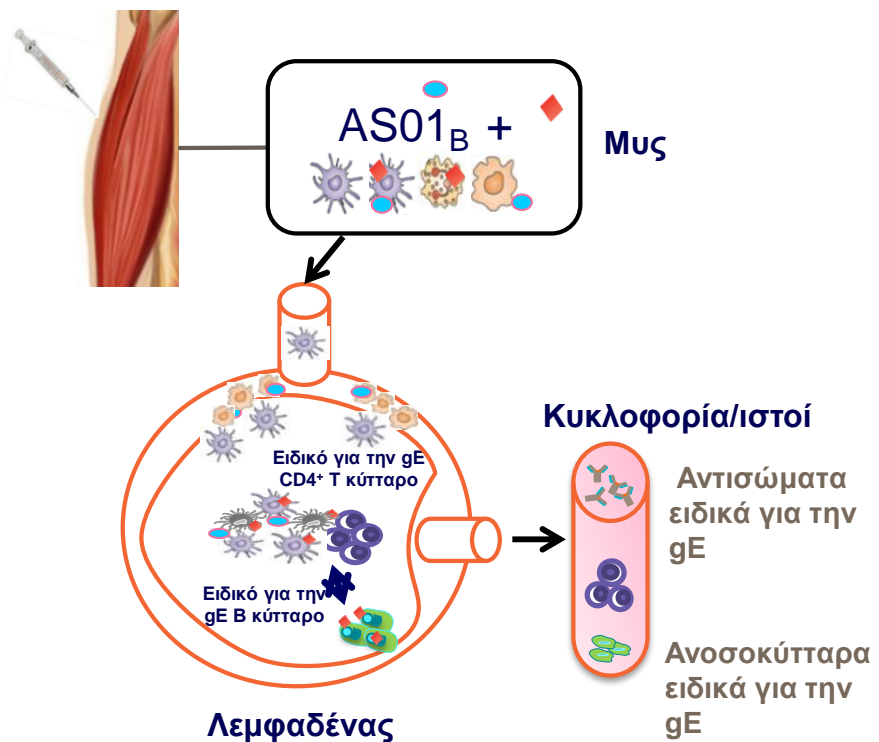
QS-21 Saponin

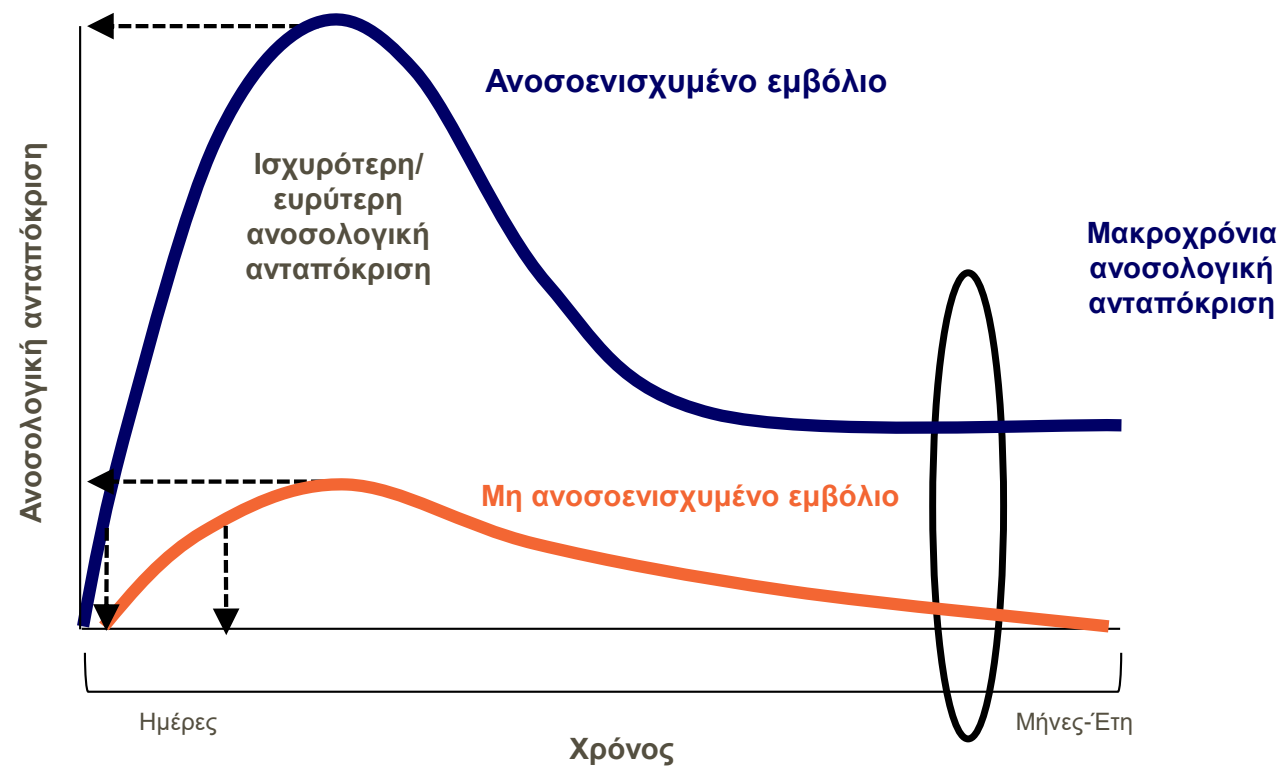
Image of tree by Franz Eugen Köhler, Köhler's Medicinal-Pflanzen

Το ανοσοενισχυτικό σύστημα AS01_B του RZV ενισχύει την ανοσολογική ανταπόκριση στην gE¹⁻³

Το AS01_B προκαλεί ταχεία και παροδική ενεργοποίηση της εγγενούς ανοσολογικής ανταπόκρισης¹

Η πρώιμη και παροδική ανταπόκριση ακολουθείται από μια ισχυρή και διαρκή ανταπόκριση που είναι ειδική για τον VZV³

Το RZV μελετήθηκε σε 2 μεγάλες φάσης III κλινικές μελέτες¹⁻³

Σχεδιασμός και στόχοι μελέτης	ZOE-50 ^{1,2} (Zoster-006)	ZOE-70 ³ (Zoster-022)
Σχεδιασμός	Τυχαίοποιημένη, τυφλή ως προς τον παρατηρητή, <u>ελεγχόμενη με εικονικό εμβόλιο</u> , πολυκεντρική, πολυεθνική μελέτη (Βόρεια Αμερική, Ευρώπη, Λατινική Αμερική, Ασία-Ειρηνικός)	
Πρωτεύων στόχος	Αποτελεσματικότητα κατά του HZ σε <u>άτομα ≥50 ετών</u>	Αποτελεσματικότητα κατά του HZ σε <u>άτομα ≥70 ετών</u>
Δοσολογικό σχήμα	Εμβόλιο ή εικονικό εμβόλιο χορηγούμενο (0,5 mL) ενδομυϊκά στους 0 και 2 μήνες	
Πρωτεύοντες στόχοι στη συγκεντρωτική ανάλυση	Αποτελεσματικότητα κατά της PHN σε άτομα ≥70 ετών Αποτελεσματικότητα κατά του HZ σε άτομα ≥70 ετών	
Αριθμός συμμετεχόντων	Εντάχθηκαν <u>16.160 άτομα</u>	Εντάχθηκαν <u>14.816 άτομα</u>

Το RZV παρέχει >90% αποτελεσματικότητα έναντι του έρπητα ζωστήρα σε ενήλικες ≥50 ετών¹⁻³

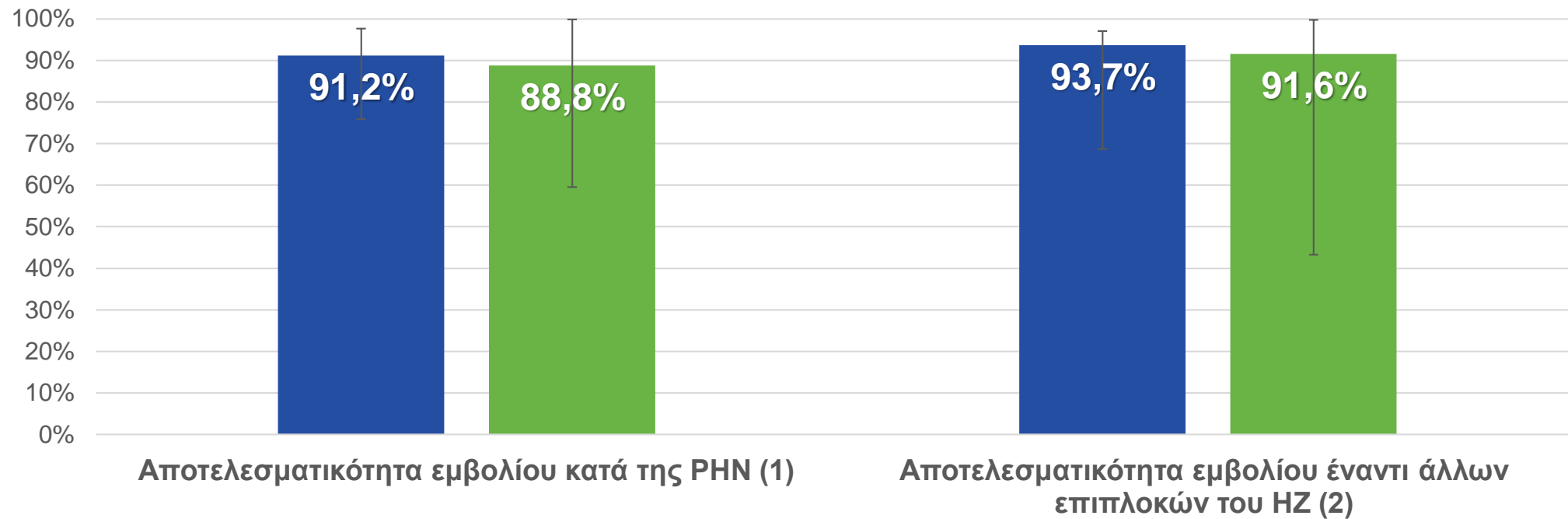
Ηλικιακή ομάδα (έτη)	ZOE-50 ^{1,2}
≥50	97,2% (93,7-99,0)
50-59	96,6% (89,6-99,3)
60-69	97,4% (90,1-99,7)
≥70	97,9% (87,9-100)

Διατήρηση της αποτελεσματικότητας και σε ηλικίες > 70 ετών

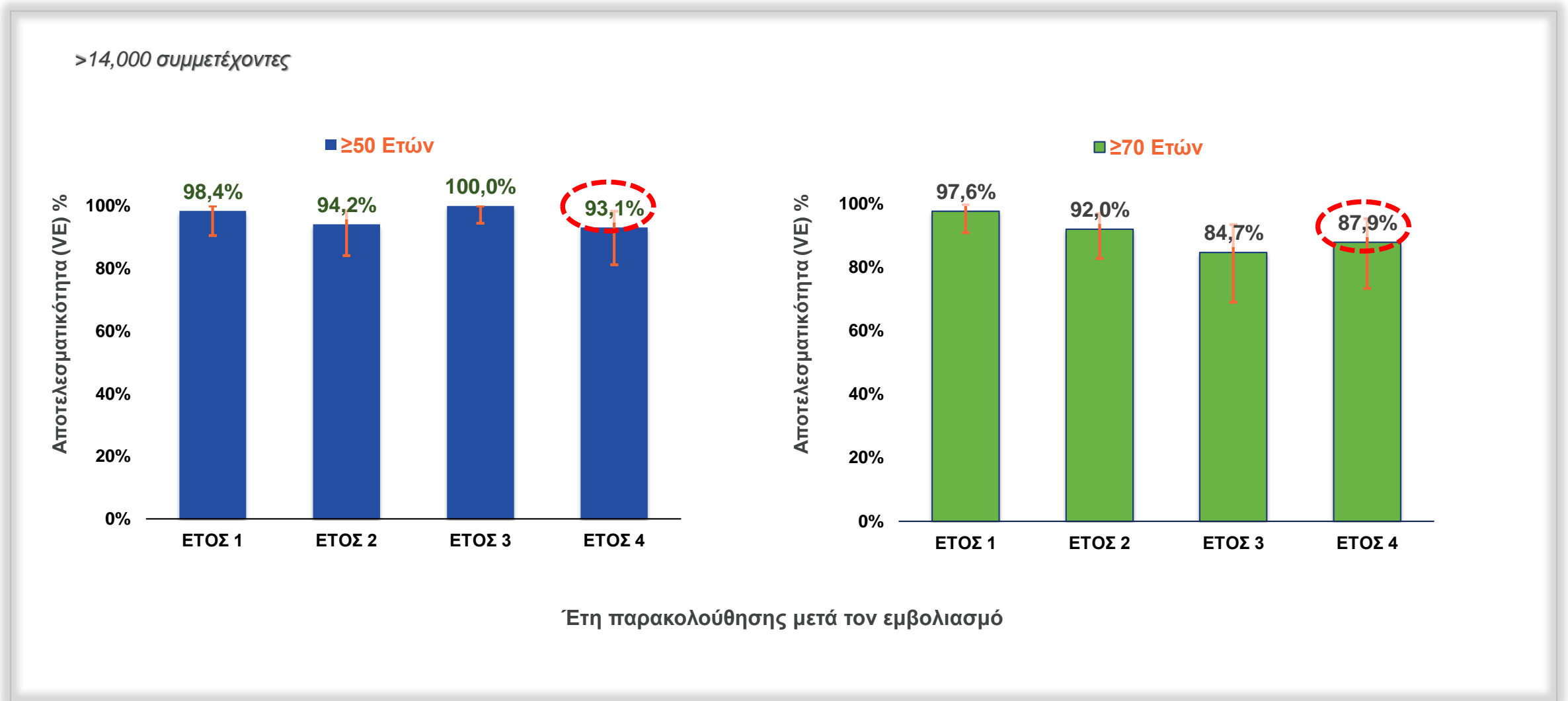
Το RZV μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο εμφάνισης PHN και άλλων επιπλοκών^{1,2}

Αποτελεσματικότητα εμβολίου (95% CI)

■ ≥50 ■ ≥70

Αποτελεσματικότητα του RZV έναντι έρπητα ζωστήρα στα 4 έτη μετά τον εμβολιασμό, σε 2 ηλικιακές ομάδες*

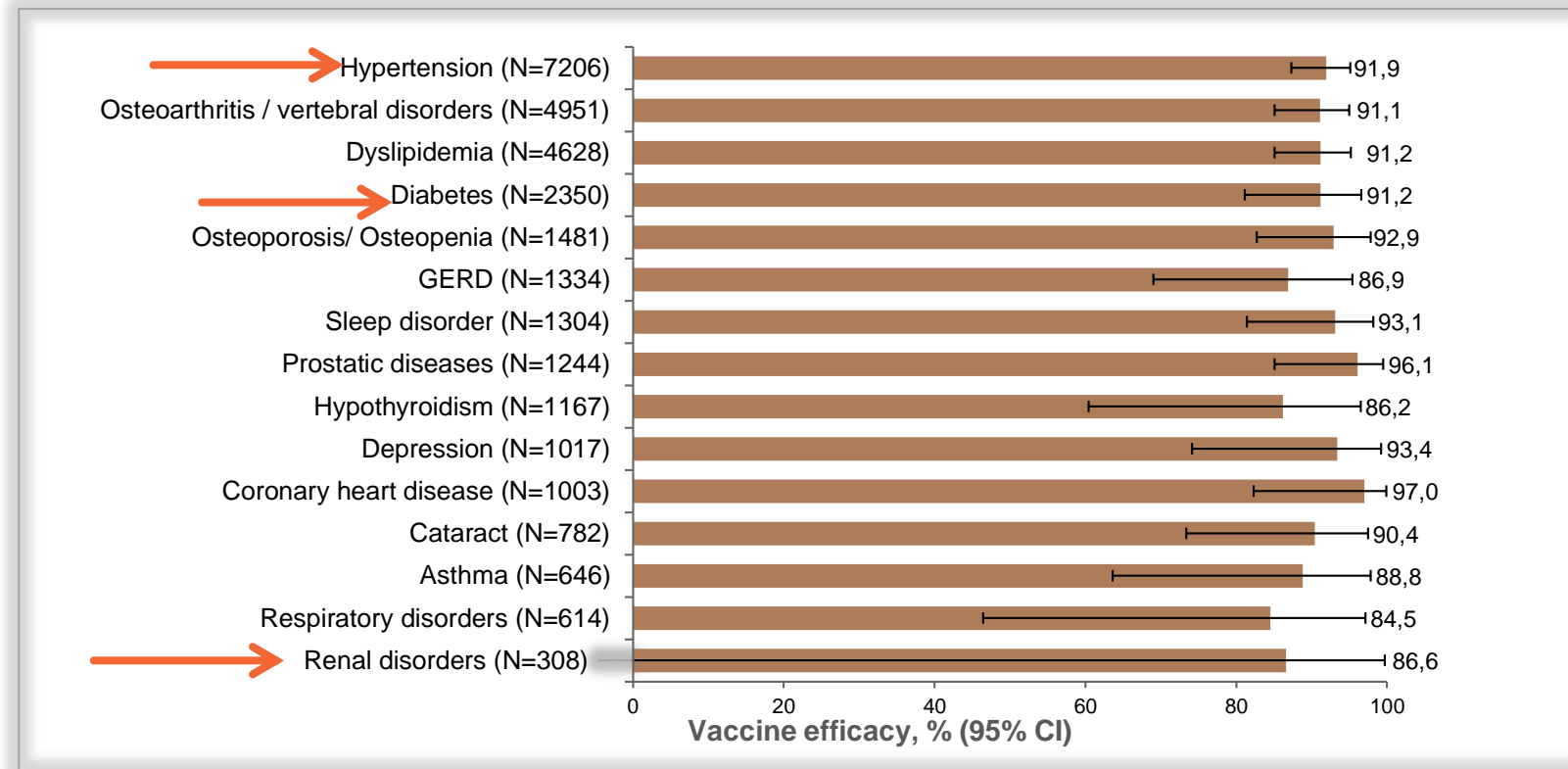

Το RZV είναι αποτελεσματικό σε μεγαλύτερης ηλικίας ενήλικες με διάφορα υποκείμενα νοσήματα

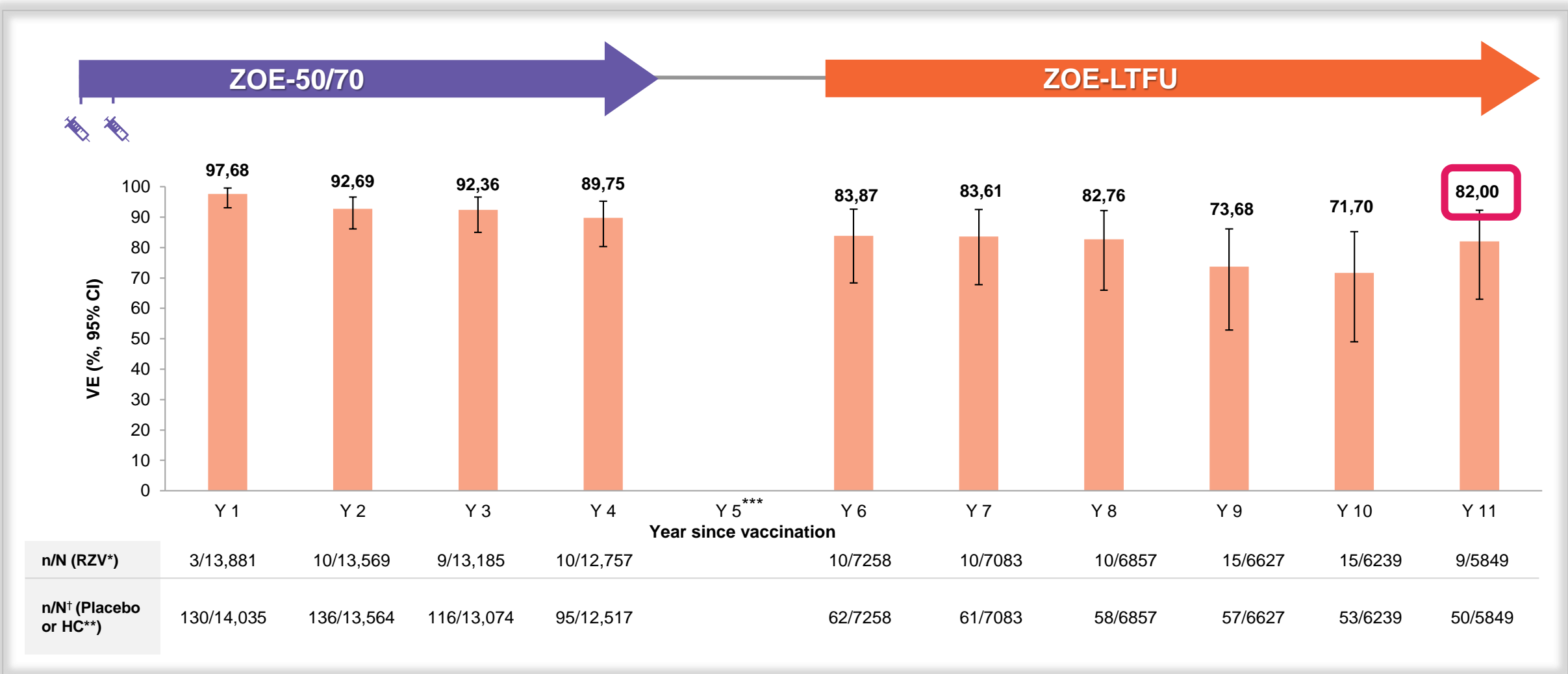

Συγκεντρωτική post-hoc ανάλυση των μελετών ZOE-50 & ZOE-70

Αποτελεσματικότητα RZV έναντι ΗΖ σε συμμετέχοντες με συννοσηρότητες κατά τη διάρκεια ~ 4 ετών

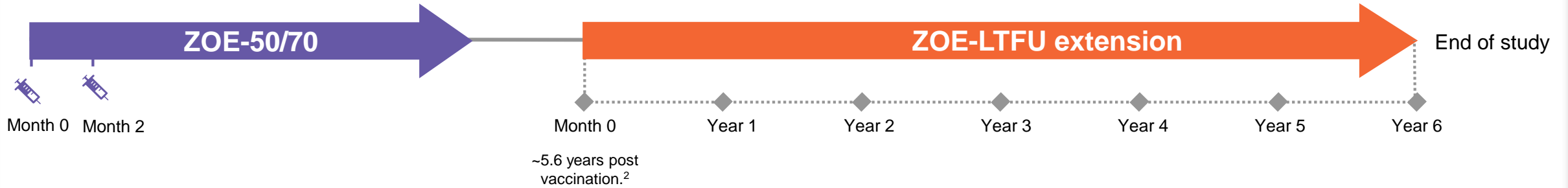
Ετήσια αποτελεσματικότητα του RZV σε ασθενείς ≥50 ετών

Διατήρηση χυμικών και κυτταρικών ανοσολογικών αποκρίσεων στο RZV για κάθε χρόνο μετά τον εμβολιασμό

Strezova A, et al. ECCMID 2024; Barcelona, Spain. Abstract number: 09154.

ZOE-LTFU: συνολική αποτελεσματικότητα του εμβολίου RZV σε ασθενείς ≥50ετών

Primary endpoint: Overall VE against HZ during 6 years of follow-up in ZOE-LTFU (N=7258 each in RZV and HC)*[^]

79.77% (95% CI, 73.72–84.61)

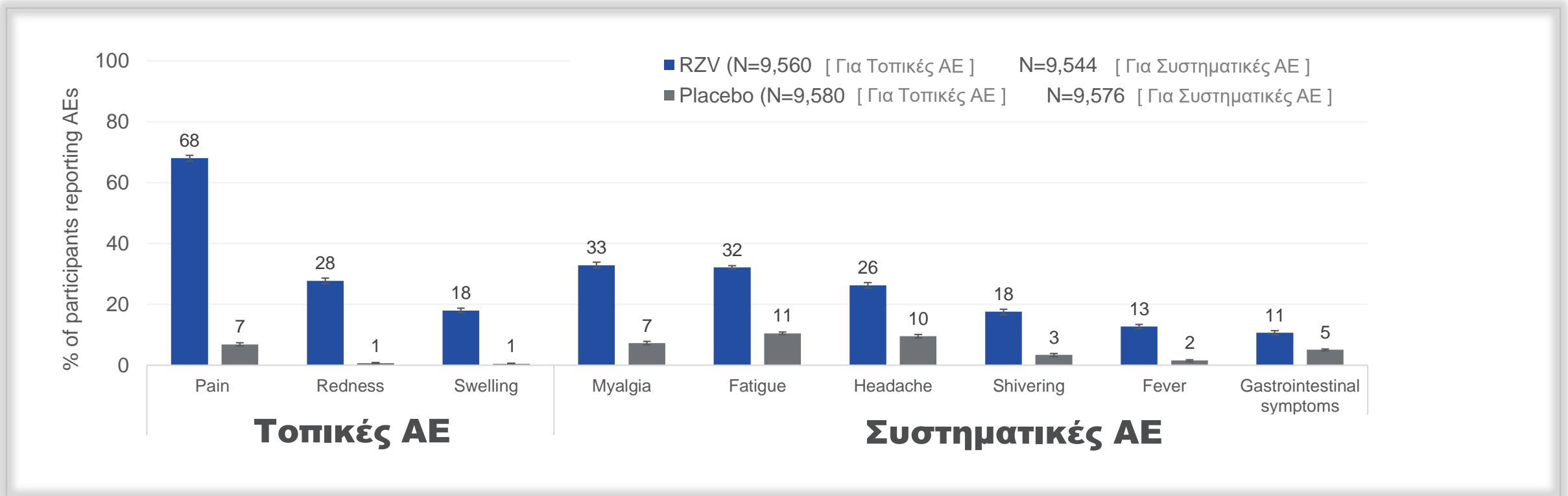
Secondary endpoint: VE against HZ from 1-month post-dose 2 in ZOE-50/70 (N=13,881 in RZV and 14035 in Placebo/HC)**[^]

87.73% (95% CI, 84.89–90.12)

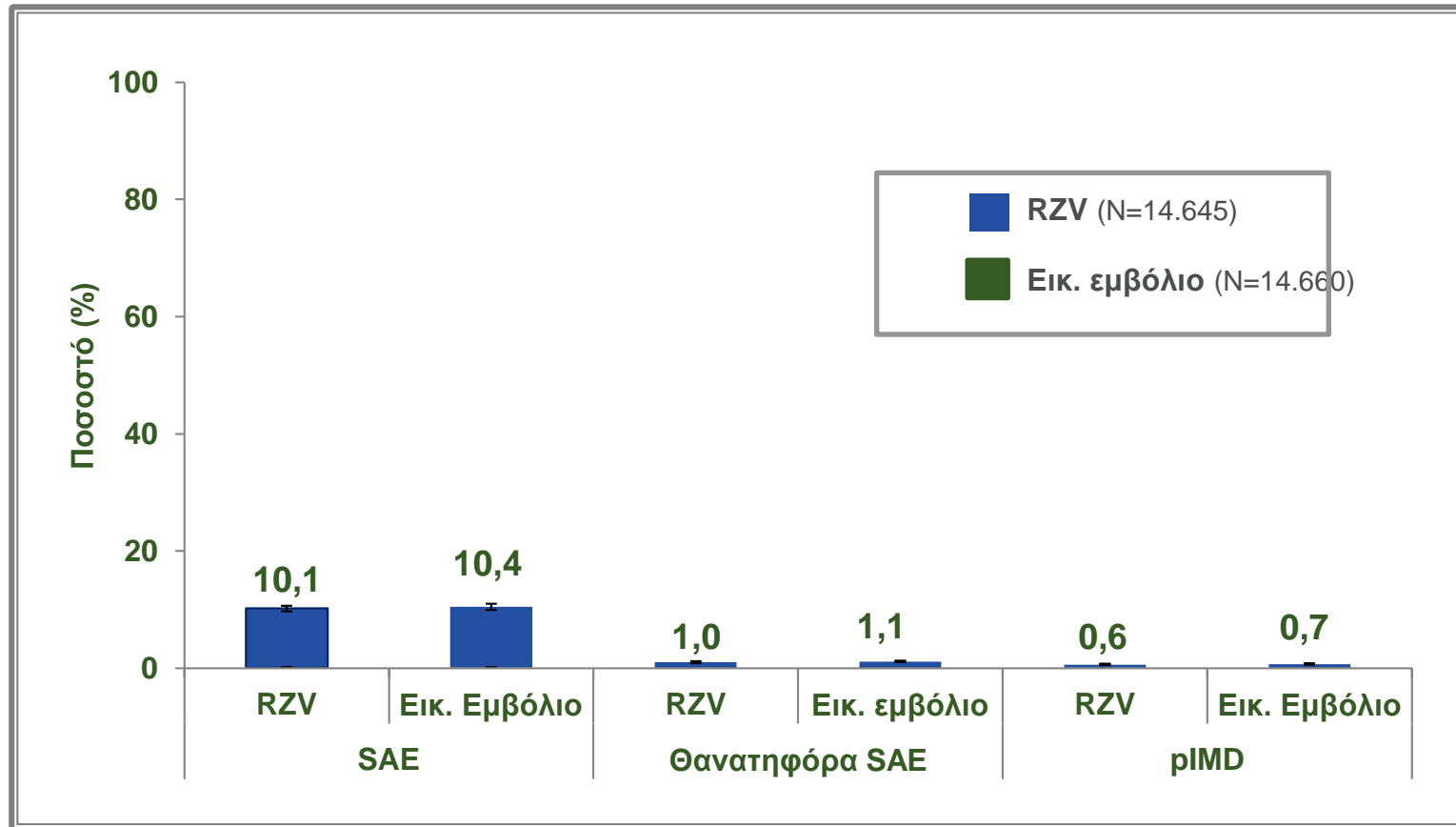
Follow-up of up to ~11 years post-dose 2 in ZOE-50/70

Το προφίλ ασφάλειας παρέμεινε κλινικά αποδεκτό έως το έτος 10 μετά τον εμβολιασμό και καμία ΣΑΕ δεν θεωρήθηκε αιτιολογικά σχετιζόμενη με τον εμβολιασμό στη ZOSTER-049²

ΑΕ: ήπιες έως μέτριες με διάμεση διάρκεια 2-3 ημερών^{1^}

Το RZV διαθέτει ένα κλινικά αποδεκτό προφίλ ασφάλειας

Το RZV ήταν συγκρίσιμο με το εικονικό φάρμακο όσον αφορά:
1. συχνότητα εμφάνισης ΣΑΕ,
2. θανατηφόρες ΣΑΕ
3. πιθανή ανοσολογικά επαγώμενη νόσο 1 έτος μετά τον εμβολιασμό

Συγκεντρωτικά δεδομένα μελετών ZOE-50/ZOE-70, υποσύνολο καρτών ημερολογίου, περίοδος παρακολούθησης 7 ημερών.
pIMD=πιθανή ανοσολογικά επαγώμενη νόσος, SAE=σοβαρό ανεπιθύμητο συμβάν.

Περιστατικό

- Άνδρας 70 ετών, ΤΣΧΝΝ, υπερτασική νεφροπάθεια
- Μχ από αποβιώσαντα δότη προ 6μήνου
- Basiliximab- θεραπεία επαγωγής
- Κρεατινίνη εξόδου 1,0–1,2 mg/dL.
- tacrolimus , μυκοφαινολάτη μοφετίλ 750 mg δύο φορές ημερησίως και πρεδνιζόνη 5 mg ημερησίως.
- Έλαβε προφύλαξη με ακυκλοβίρη για 3 μήνες

Παρουσιάστηκε με διάχυτο δερματικό φυσαλιδώδες εξάνθημα και διαγνώστηκε με διάχυτη λοίμωξη από τον ιό ΗΖ

Περιστατικό

- ΑΠ: 180/95 mm Hg, 71 σφύξεις ανά λεπτό, θερμοκρασία 37,1°C, 18 αναπνοές ανά λεπτό και κορεσμό οξυγόνου 98%.
- κρεατινίνη ορού 1,03 mg/dL, ουρίας 40 mg/dL, κάλιο 4,6 mmol/L, νάτριο 136 mmol/L, ασβέστιο 9,9 mg/dL, λευκωματίνη 3,6 g/dL, επίπεδα τακρόλιμους 8.
- PCR για τον ιό της ανεμευλογιάς ζωστήρα (VZV) ήταν θετική
- Ο ασθενής είχε ανεμοβλογιά σε ηλικία 6 ετών και εμβολιάστηκε πριν από τη μεταμόσχευση για VZV.

- Κατά την εισαγωγή του, έλαβε ενδοφλέβια ακυκλοβίρη 10 mg/kg κάθε 8 ώρες
- Λόγω της διάχυτης λοίμωξης VZV, η μυκοφαινολάτη μοφετίλ διακόπηκε.
- Από του στόματος χορήγηση ακυκλοβίρης 1.000 mg δύο φορές την ημέρα για συνολικό κύκλο 14 ημερών.

- ▶ Είναι σημαντικό να διατηρείται η καλή ενυδάτωση για να αποτρέπεται ο σχηματισμός κρυστάλλων ακυκλοβίρης στα ούρα.
- ▶ Η δόση θα πρέπει να μειωθεί σε ασθενείς με μειωμένη νεφρική λειτουργία
- ▶ Συνεργική νεφροτοξικότητα από αναστολείς καλσινευρίνης και ακυκλοβίρης

Zoster-041: Σχεδιασμός μελέτης¹

Zoster-041: Σχεδιασμός μελέτης¹

Σχεδιασμός	<ul style="list-style-type: none"> Φάσης III, τυχαιοποιημένη, τυφλή, placebo-controlled, πολυκεντρική κλινική μελέτη (Βέλγιο, Ιταλία, Ισπανία, Τσεχία, Φινλανδία, Ταϊβάν, Νότια Κορέα, Καναδάς, Παναμάς)
Πληθυσμός	<ul style="list-style-type: none"> ≥18 ετών, μεταξύ 4-18 μήνες μετά τη μεταμόσχευση
Πρωτεύον καταληκτικό	<ul style="list-style-type: none"> Αξιολόγηση ανοσογονικότητας (VRR με anti-gE) και ασφάλειας 30 ημέρες μετά τη 2^η δόση
Δευτερεύοντα καταληκτικά	<ul style="list-style-type: none"> Η απάντηση της χυμικής και της κυτταρικής ανοσίας με αντίστοιχα anti-gE και CD4⁺ T λεμφοκύτταρα στους μήνες 0, 1, 2, 7, και 13 Αξιολόγηση ασφάλειας 30 ημέρες μετά την τελευταία δόση έως το τέλος της μελέτης

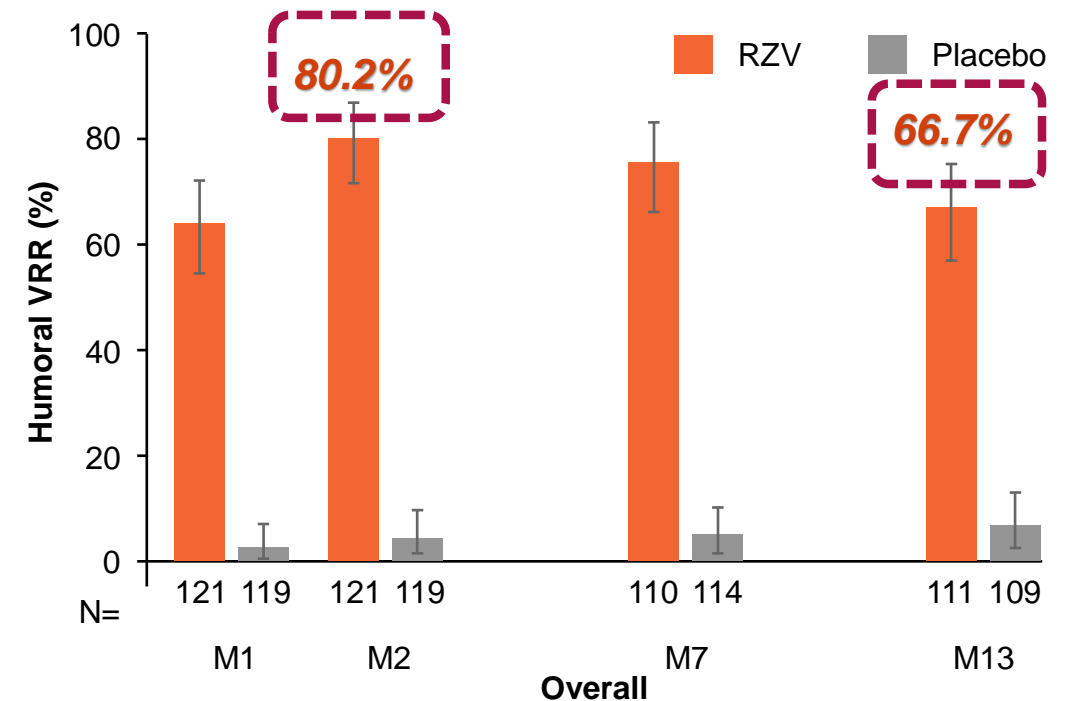
gE, glycoprotein E; RZV, recombinant zoster vaccine; VRR, vaccine response rate

Zoster-041 χυμική ανοσογονικότητα: Vaccine response rate (VRR) στους 2 μήνες (VRR= 4X αντισωμάτων σε σχέση με το baseline)

Group	VRR		95% CI	
	N	%	LL	UL
RZV	121	80.2	71.9	86.9
Placebo	119	4.2	1.4	9.5

LL of 95% CI VRR anti-gE ≥60%, Primary objective MET

80.2% στο μήνα 2 και **66.7%** στο μήνα 13.^{1,2}

Graph reproduced from Vink P. et al. 2020

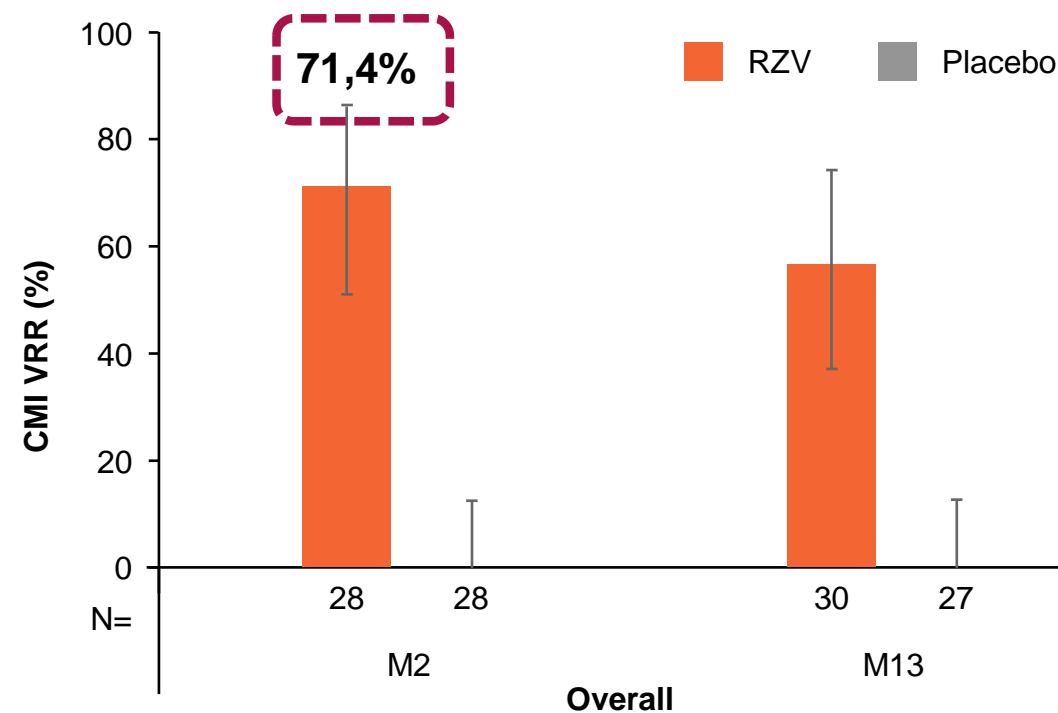
Zoster-041 κυτταρική ανοσογονικότητα : Vaccine response rate στο μήνα 2

Δευτερεύον καταληκτικό σημείο

Group	N	Adjusted GM ratio	95% CI	P-value for the ratio
RZV	28	17.26	5.92 - 50.36	<.0001
Placebo	28	.	.	.

LL of 95% CI GM ratio RZV: placebo
gE-specific CD4[2+] T-cells ≥ 1
Secondary objective MET

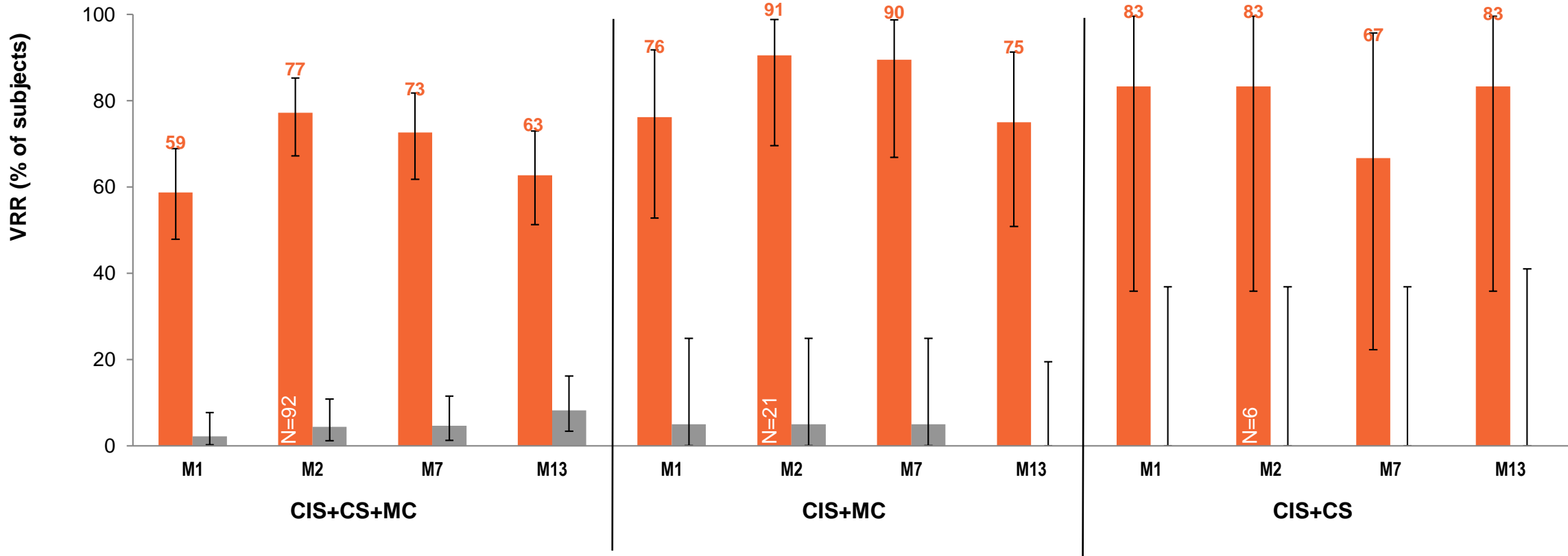
Τα δευτερεύοντα καταληκτικά σημεία που σχετίζονται με την κυτταρική ανοσία επιτεύχθηκαν σε κάθε χρονικό σημείο. Η κυτταρική ανοσοαπόκριση ήταν υψηλότερη από την ομάδα εικονικού εμβολίου

Zoster-041: Η αποτελεσματικότητα ήταν ίδια, ανεξάρτητα από το είδος της ανοσοκατασταλτικής αγωγής¹

anti-gE humoral immune responses

■ RZV ■ Placebo

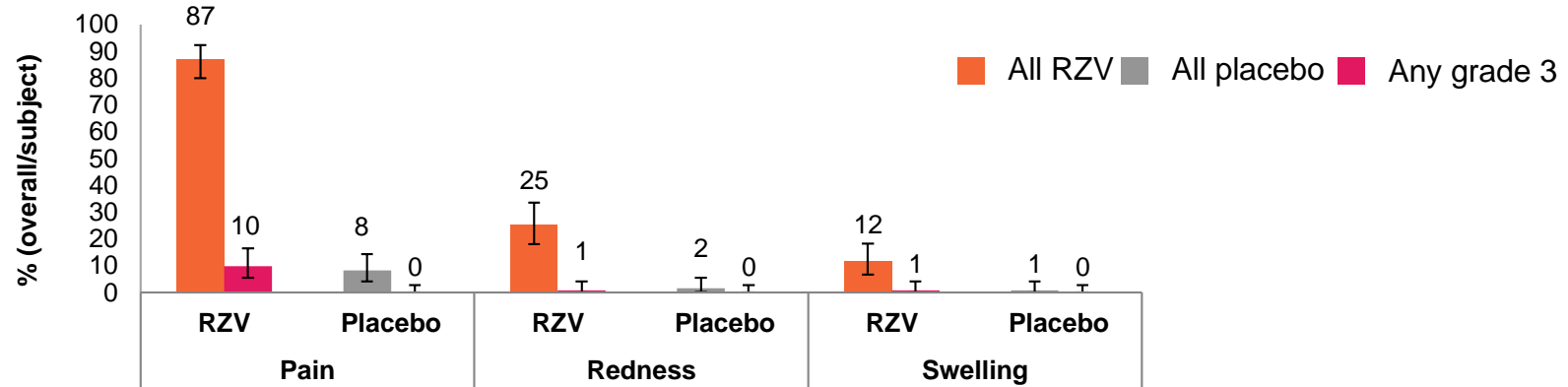

1. Vink P et al. Clin Infect Dis 2020;70:181–190 (supplementary materials)

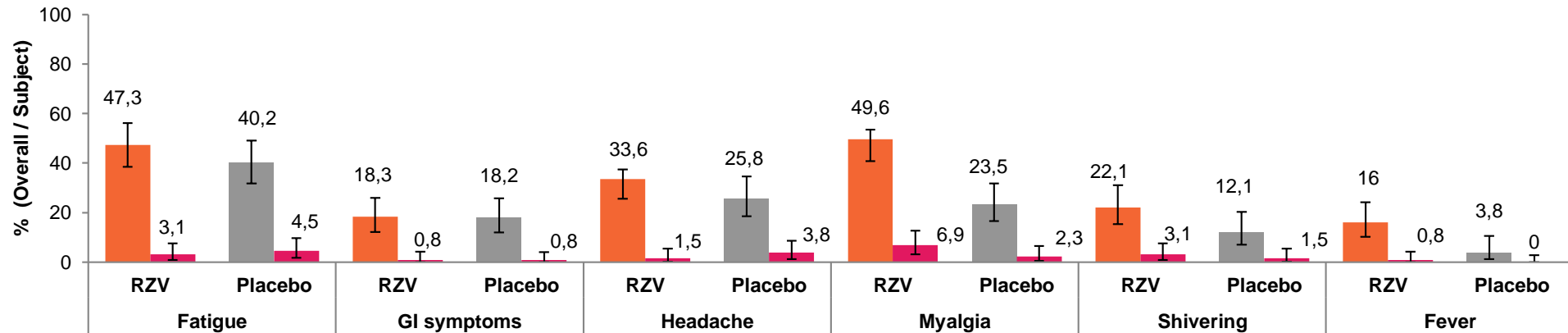
Zoster-041: τοπικές και γενικευμένες ανεπιθύμητες ενέργειες ¹

Εντός 7 ημερών μετά τον εμβολιασμό

Τοπικές
ανεπιθύμητες
ενέργειες

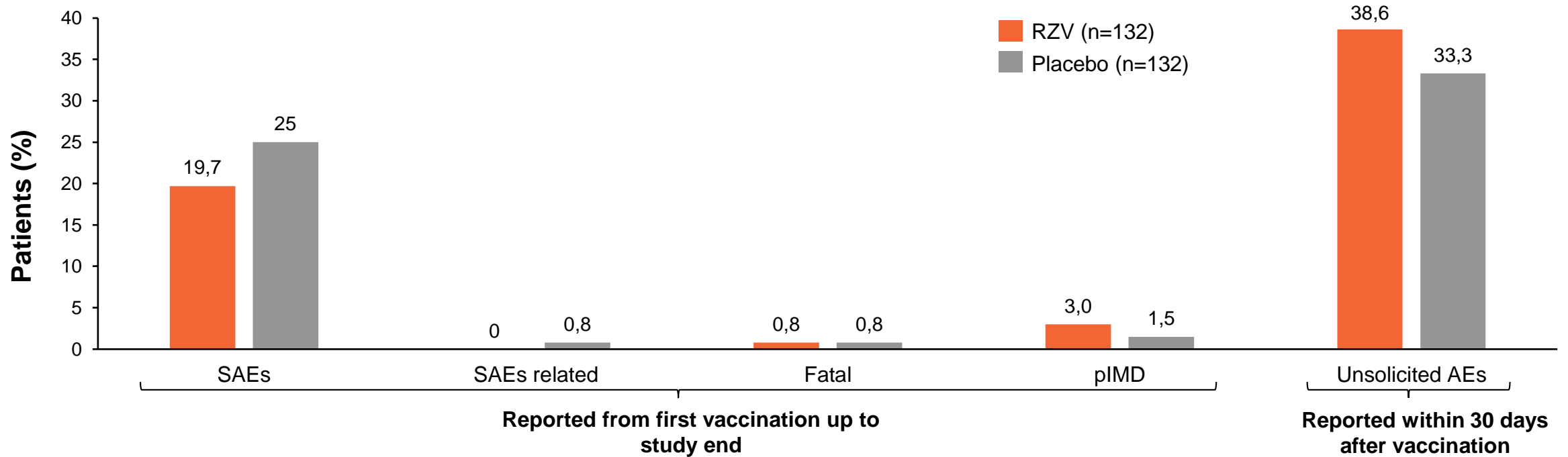

Γενικευμένες
ανεπιθύμητες
ενέργειες

Zoster-041: Ασφάλεια ¹

Καμία διαφορά με το εικόνικό φάρμακο όσον αφορά τις σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες

Τα ποσοστά των ασθενών που εμφανίζουν ΑΕ φαίνεται να είναι παρόμοια μεταξύ των ομάδων RZV και εικονικού εμβολίου

Adjuvanted recombinant zoster vaccine decreases herpes zoster-associated pain and the use of pain medication across 3 randomized, placebo-controlled trials

Joon Hyung Kim^{a,*}, Robert Johnson^b, Martina Kovac^a, Anthony L. Cunningham^{c,d}, Mohamed Amakrane^e, Keith M. Sullivan^f, Alemnew F. Dagne^a, Desmond Curran^e, Anne Schuind^a

Table 1

Reduction in the duration of clinically significant herpes zoster-associated pain in participants with confirmed herpes zoster.

Study	RZV			Placebo			VE (%)	95% CI	P
	N	n	T (d)	N	n	T (d)			
ZOE-50	9	7	146	254	221	6705	26.9	(-59.6, 66.5)	0.432
ZOE-70	23	18	628	223	198	9633	28.4	(-17.7, 56.4)	0.188
ZOE-HSCT*	49	37	892	135	120	6275	38.5	(11.1, 57.5)	0.010

Adjuvanted recombinant zoster vaccine decreases herpes zoster-associated pain and the use of pain medication across 3 randomized, placebo-controlled trials

Joon Hyung Kim^{a,*}, Robert Johnson^b, Martina Kovac^a, Anthony L. Cunningham^{c,d}, Mohamed Amakrane^e, Keith M. Sullivan^f, Alemnew F. Dagne^a, Desmond Curran^e, Anne Schuind^a

Οι συμμετέχοντες που είχαν κάνει το εμβόλιο χρειάστηκαν λιγότερα αναλγητικά φάρμακα για την αντιμετώπιση του πόνου

Table 3

Reduction in the use of herpes zoster-associated pain medication in participants with confirmed herpes zoster.

Study	RZV						Placebo						VE (%)	95% CI	P
	N	n	n _{med}	n _{med} (mean [range])	Pain med use (%)	95% CI	N	n	n _{med}	n _{med} (mean [range])	Pain med use (%)	95% CI			
ZOE-50	9	6	13	2.2 (3)	66.7	(29.9, 92.5)	254	190	529	2.8 (17)	74.8	(69.0, 80.0)	11.7	(-19.4, 53.6)	0.697
ZOE-70	23	10	31	3.1 (9)	43.5	(23.2, 65.5)	223	160	631	3.9 (26)	71.8	(65.4, 77.6)	39.6	(10.8, 64.8)	0.008
ZOE-HSCT*	49	32	65	2.0 (9)	65.3	(50.4, 78.3)	135	94	262	2.8 (20)	69.6	(61.1, 77.2)	6.2	(-15.8, 27.8)	0.594

Δεδομένα συγχορήγησης* του RZV

Εμβόλια

- ✓ **Γρίπης** (μη ανοσοενισχυμένο αδρανοποιημένο εμβόλιο κατά της εποχικής γρίπης)¹
- ✓ **Πνευμονιόκοκκου** (PCV13, PPV23)^{2,4,5}
- ✓ **Διφθερίτιδας-τετάνου-κοκκύτη** (dTpa)³
- ✓ **COVID** (mRNA-1273)⁶

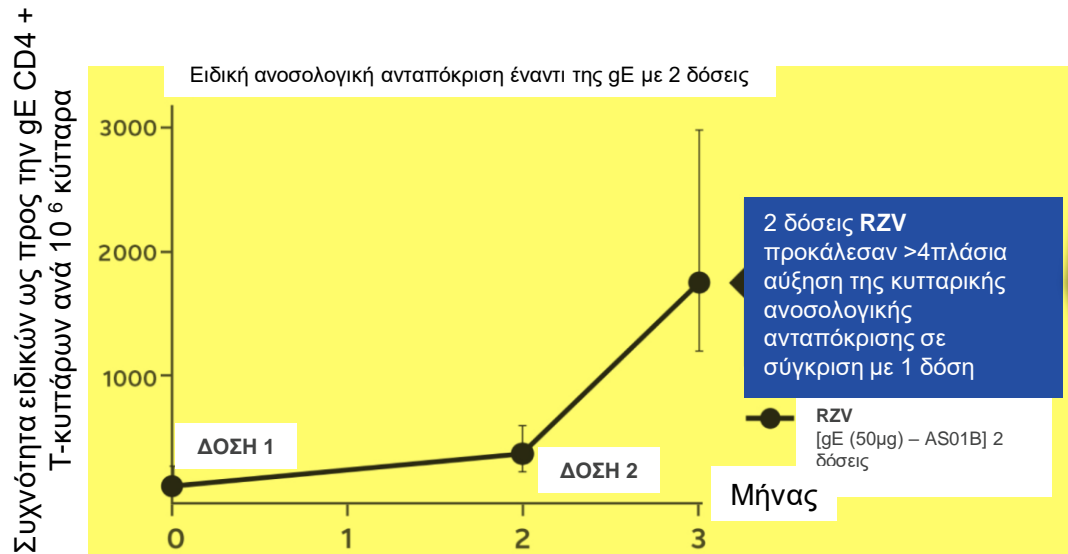
Η συγχορήγηση είναι γενικά καλά ανεκτή¹⁻⁵

Δεν έχει ανακύψει ζήτημα ασφάλειας¹⁻⁵

Δεν παρατηρήθηκε ανοσολογική παρεμβολή^{1-5 †}

*Και οι 3 ολοκληρωμένες μελέτες περιλαμβάνονται στην ΠΧΠ για την ΕΕ. Στις πληροφορίες συνταγογράφησης των ΗΠΑ περιλαμβάνεται μόνο η συγχορήγηση αδρανοποιημένου εμβολίου κατά της γρίπης.^{4,5}
†Πληρούται το κριτήριο μη κατωτερότητας για τη χυμική ανταπόκριση στο RZV και για όλα τα αντιγόνα Tdap εκτός από την περτακίνη. Η κλινική σημασία δεν είναι γνωστή.³

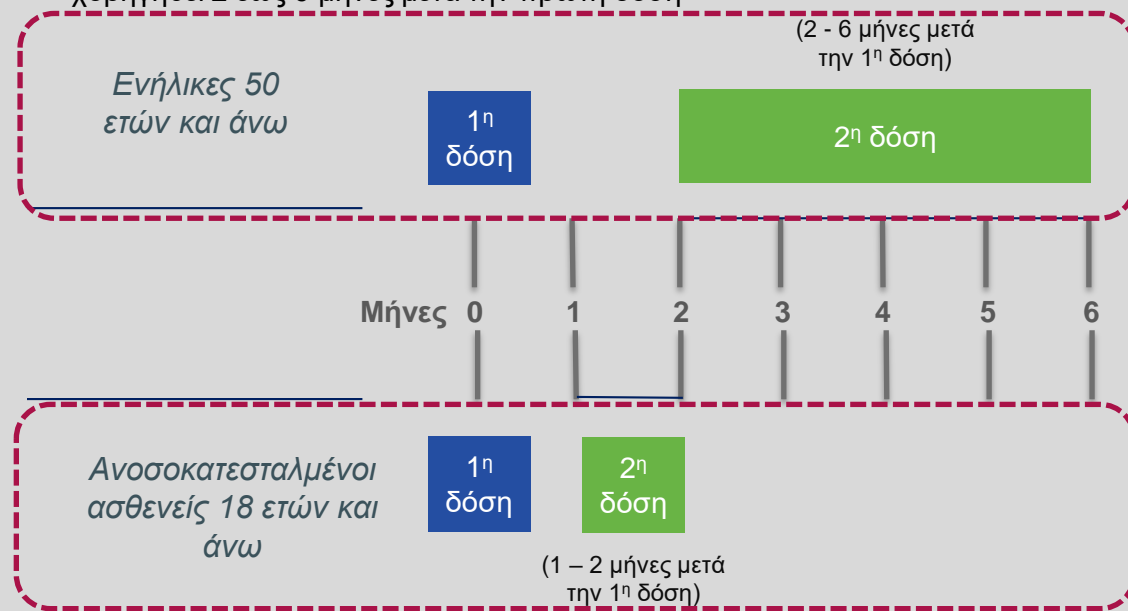
Το RZV χορηγείται σε ένα δοσολογικό σχήμα 2 δόσεων¹

Τα ίδια αποτελέσματα δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά στο Vaccine.*

* Η εικόνα δημιουργήθηκε από την GSK ανεξάρτητα, με βάση τα πρωτότυπα δεδομένα από τη δημοσίευση του Chlibeck R., et al του 2014²
gE=γλυκοπρωτεΐνη E.

- Το αρχικό σχήμα εμβολιασμού περιλαμβάνει την αρχική δόση, η οποία ακολουθείται από μια δεύτερη δόση 2 μήνες αργότερα.¹
- Εάν απαιτείται ευελιξία στο εμβολιαστικό σχήμα, η δεύτερη δόση μπορεί να χορηγηθεί 2 έως 6 μήνες μετά την πρώτη δόση¹

- Συντομότερο σχήμα εμβολιασμού για άτομα που είναι ή ενδέχεται να εμφανίσουν ανοσοανεπάρκεια ή να βρεθούν σε ανοσοκαταστολή λόγω νόσου ή θεραπείας¹

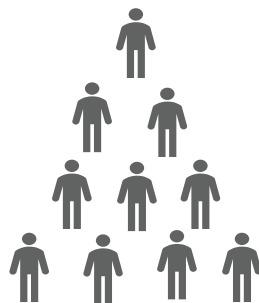
**Ελληνικά φαρμακοοικονομικά δεδομένα του RZV
(Recombinant Zoster Vaccine)**

Ελληνικά φαρμακοοικονομικά δεδομένα του RZV

Ο αριθμός των εμβολιασμών για την αποτροπή ενός περιστατικού HZ
(Number needed to vaccinate, NNV)

NNV για RZV¹

10

NNV για ZVL¹

47

ευνοϊκή σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας → αποτρέπει μεγάλο φορτίο νοσηρότητας → εξορθολογισμό της δημόσιας υγειονομικής δαπάνης¹

αποτρεπτικό άμεσο και έμμεσο κόστος: **€19,6 εκ. vs €8,4 εκ.**

Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων 2024

- ▶ Το αδρανοποιημένο ανασυνδυασμένο εμβόλιο (RZV) εμβόλιο χορηγείται ενδομυϊκά σε δύο δόσεις:
  - σε άτομα **ηλικίας ≥ 18 ετών με ανοσοκαταστολή** (και ασθενών με HIV) με **συνιστώμενο μεσοδιάστημα 1-2 μηνών**
  - σε άτομα **ηλικίας ≥ 60 , με συνιστώμενο μεσοδιάστημα 2 μηνών** (το αργότερο σε μεσοδιάστημα 6 μηνών)
  - **ένα χρόνο μετά από νόσηση από έρπητα ζωστήρα και**
  - **5 ή περισσότερα χρόνια μετά από προηγούμενο εμβολιασμό με ZVL**
- ▶ Αν και δεν υπάρχουν σαφή δεδομένα, σε άτομα ηλικίας άνω των 70 ετών το διάστημα των 5 ετών μετά από προηγούμενο εμβολιασμό μπορεί να συντομευτεί.
- ▶ Σε ασθενείς που πρόκειται να υποβληθούν σε ανοσοκατασταλτική αγωγή συνιστάται η χορήγηση του RZV **ένα μήνα πριν την έναρξη της ανοσοκατασταλτικής αγωγής** και η δεύτερη δόση 1-2 μήνες μετά τη χορήγηση της πρώτης δόσης

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΩΝ 2024 (ανά νόσο)

Εμβόλιο ▼	Κύηση ή λοχεία	Ανοσοκαταστολή (πλην HIV)	Λοίμωξη με HIV (CD4+ κύτταρα)		Ασπληνία, μόνιμη έλλειψη τελικών κλασμάτων συμπληρώματος	Νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου σε αιμοδιύλιση	Χρόνιες καρδιοπάθειες, πνευμονοπάθειες, βαρείς καπνιστές, χρόνιας αλκοολισμός	Χρόνιες παθήσεις του ήπατος	Σακχαρώδης διαβήτης	Υγειονομικό προσωπικό	MSM	
			<200	≥200								
^[1] Γρίπης			1 δόση ετησίως									
^[2] Tdap ή Tdap-IPV ή Td	1 δόση Tdap σε κάθε κύηση		Μία δόση Tdap ή Tdap-IPV και στη συνέχεια αναμνηστική δόση Td ή Tdap κάθε 10 χρόνια									
^[3] MMR		ΑΝΤΕΝΔΕΙΚΝΥΤΑΙ	1-2 δόσεις <u>βλέπε σχόλιο</u>									
^[4] VAR		ΑΝΤΕΝΔΕΙΚΝΥΤΑΙ	2 δόσεις									
^[5] HZV (ZVL)		ΑΝΤΕΝΔΕΙΚΝΥΤΑΙ	1 δόση 60-75 ετών									
HZV (RZV)		2 δόσεις ≥ 18 ετών	2 δόσεις ≥ 60 ετών	2 δόσεις ≥ 18 ετών	2 δόσεις ≥ 60 ετών							
^[6] HPV γυναίκες	<u>βλέπε σχόλιο</u>	3 δόσεις ≤ 45 ετών										
^[6] HPV άνδρες		3 δόσεις ≤ 45 ετών									2 δόσεις ≤ 45 ετών	
^[7] PCV20		1 δόση PCV20 ≥ 18 ετών							1 δόση PCV20 ≥ 65 ετών			
^[8] HepA	2 δόσεις		2 δόσεις	2 δόσεις			2 δόσεις	2 δόσεις		2 δόσεις		
^[9] HepB	3 δόσεις	3 ή 4 δόσεις	3 δόσεις	3 δόσεις	<u>βλέπε σχόλιο</u>	3 δόσεις	3 δόσεις					
^[10] MenACWY	<u>βλέπε σχόλιο</u>	1 ή	περισσότερες δόσεις ανάλογα με τις ενδείξεις									
^[11] MenB	<u>βλέπε σχόλιο</u>	2-3 δόσεις <u>βλέπε σχόλιο</u>		2-3 δόσεις <u>βλέπε σχόλιο</u>								
^[12] Hib		1 δόση ή 3 δόσεις σε HSCT <u>βλέπε σχόλιο</u>		1 δόση								

	Συνιστώνται για ενήλικες που πληρούν το ηλικιακό κριτήριο ή δεν έχουν αποδεδεικτικό προηγούμενου εμβολιασμού ή νόσησης
	Συνιστώνται για ενήλικες με πρόσθετους παράγοντες κινδύνου ή άλλες ενδείξεις
	Αντενδείκνυται

Δικαιούχοι εμβολιασμού με το ανασυνδυασμένο εμβόλιο έναντι του έρπητα

Ενήλικες ηλικίας ≥ 60 ετών		Z24 ή Z25.8
Επιλεγμένες καταστάσεις ανοσοκαταστολής		ICD 10
Μεταμόσχευση	Μεταμόσχευση συμπαγούς οργάνου Μεταμόσχευση αιμοποιητικών κοττάρων αλλογενής ή αυτόλογη κατά το τελευταίο 6μηνο ή με συνεχιζόμενη λήψη ανοσοκατασταλτικής αγωγής Άτομα σε λίστα αναμονής για μεταμόσχευση οργάνου	Z94, T86
Νεφρική ανεπάρκεια	Υποβολή σε αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση, χρόνια νεφρική ανεπάρκεια σταδίου 5	N18.5, N19, Y84.1
Καρκίνος υπό αγωγή	Καρκίνος συμπαγούς οργάνου σε άτομα που υποβάλλονται σε θεραπεία (χημειοθεραπεία, ακτινοθεραπεία, ανοσοθεραπεία ή άλλη θεραπεία)* Αιματολογικός καρκίνος (π.χ. λευχαιμία, λέμφωμα, πολλαπλόν μυέλωμα) σε άτομα που υποβάλλονται σε θεραπεία ή άτομα με ενεργό νόσο που δεν βρίσκονται σε αγωγή	C00 ως 97 (εκτός αιματολογικού καρκίνου) D37 ως D48 C81 ως C86, C88 C90 ως C97
Ανοσοκαταστολή	Αυτοφλεγμονώδεις/ αυτοάνοσες παθήσεις ή άλλη νόσος υπό ανοσοκατασταλτική ή ανοσοτροποποιητική αγωγή μετρίου-υψηλού κινδύνου* Βαριά συνδυασμένη ανοσοανεπάρκεια HIV ανεξαρτήτως CD4	D80-D84 B20-B24

Σύνοψη

- ✓ Ο έρπητας ζωστήρας είναι ένα λοιμώδες νόσημα με **σοβαρές επιπτώσεις** στην **ποιότητα ζωής** των ασθενών^{1,2}
- ✓ Η **μείωση** της **ανοσίας** που σχετίζεται με την **ηλικία**, η **ανοσοκαταστολή** καθώς και οι **συννοσηρότητες** αυξάνουν τον **κίνδυνο** εμφάνισης έρπητα ζωστήρα³⁻⁵
- ✓ Οι **θεραπευτικές επιλογές** για τη διαχείριση των ασθενών με έρπητα ζωστήρα είναι **περιορισμένες** και **υποβέλτιστες***
- ✓ Η αξία της **πρόληψης** του έρπητα ζωστήρα μέσω του εμβολιασμού είναι εξαιρετικά **σημαντική**
- ✓ Διαθέτει **υψηλή** και **μακροχρόνια αποτελεσματικότητα** σε ενήλικες ηλικίας ≥ 50 ετών
- ✓ Διαθέτει κλινικά δεδομένα σε **5 πληθυσμούς ασθενών** με **ανοσοκαταστολή** ηλικίας ≥ 18 ετών
- ✓ Έχει **κλινικά αποδεκτό** προφίλ ασφάλειας⁶
- ✓ **Συγχορηγείται** με τα εμβόλια της **γρίπης** (μη ανοσοενισχυμένο αδρανοποιημένο εμβόλιο κατά της εποχικής γρίπης), του **πνευμονιόκοκκου** (PCV13, PPV23) και της **διφθερίτιδας-τετάνου-κοκκύτη** (dTpa)⁶
- ✓ Χορηγείται με ένα δοσολογικό σχήμα **2 δόσεων** (0, 2-6 για ενήλικες ηλικίας ≥ 60 ετών & 0, 1-2 για ενήλικες ηλικίας ≥ 18 ετών με ανοσοκαταστολή)
- ✓ Έχει εισαχθεί στο Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων 2024 για άτομα ≥ 60 ετών και για άτομα ηλικίας ≥ 18 ετών με **ανοσοκαταστολή** (συμπεριλαμβανομένων ασθενών με HIV)

Ευχαριστώ πολύ!